Тошкент ҳақиқати

№ 14 (10.440).
1993 йил 2 февраль сешанба
Нархи 5 сўм.

1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН НАШР ЭТИЛМОҚДА.

Вилоят ижтимоий–сиёсий газетаси

СЕШАНБА, ПАЙШАНБА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ.

РАСМИЙ ТАШРИФ

1 февраль куни Эрон Ислом жумҳурияти Ташқи ишлар вазири Али Акбар Вилоятий раҳбарлигидаги Эрон Ислом жумҳурияти делегацияси Ўзбекистон Республикасига расмий ташриф буюрди.

(ЎзА).

ОЛИЙ КЕНГАШДА ҚАБУЛ

1 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши раиси Ш. Йўлдошев мамлакатимизга расмий ташриф буюрган Эрон Ислом жумҳурияти Ташқи ишлар вазири Али Акбар Вилоятий раҳбарлигидаги Эрон Ислом жумҳурияти делегациясини қабул қилди.

Учрашув чоғида Олий Кенгаш раиси Ш. Йўлдошев мамлакатларимиз ўртасидаги алоқаларнинг ривожланиб бораётганидан мамнун эканини изҳор қилди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг ўтган йил ноябрь ойида Эрон Ислом жумҳуриятига расмий сафари чоғида бу алоқаларни янада тараққий эттиришга имкон берадиган муҳим ҳужжатлар имзоланди. Олий Кенгаш раисининг таъкидлашича, парламентлараро алоқаларни янада кенгайтириш белгиланган режаларни тезроқ амалга оширишга омил бўлади.

Эрон Ташқи ишлар вазири Али Акбар Вилоятий Ўзбекистон Республикаси Президентининг, мамлакат парламентининг халқларимиз орасидаги азалий дўстона муносабатларни ривожлантириш учун қилаётган саъй-ҳаракатларига юксак баҳо берди. Сафар давомида банк тизимини яхшилаш, божхоналар фаолиятини мувофиқлаштириш, ер ости бойликларини қазиб олиш, фан, маданият, саёҳат соҳаларида ҳамкорлик қилишга оид ҳужжатлар имзоланишига умид билдирди.

Шу куни Эрон Ислом жумҳурияти Ташқи ишлар вазири Али Акбар Вилоятий Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев ва Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирининг биринчи ўринбосари Ш. Зиёмов билан ҳам учрашди.

(ЎзА).

БУ ЙИЛГИ МАВСУМГА ТАХТ

Муҳарририятга бу киши ийманибгина кириб келди. Ихчамгина қилиб тахлаб қўйган қоғоз қатламини чўнтагидан олиб, менга узатди.

— Мана шу рапортни олиб келган эдим,— деди у,— Қорасув пахта заводига қарашли Чиғириқ пахта пункти 1993 йил учун тахт қилиб қўйилди. Яна иши билан мақтаняпти, деб ўйламанг, оддий хизматчиларимизнинг қиш мавсумида фидойилик билан қилган меҳнатлари газетада акс этса, деб келдим.

Кейин у ана шу пункт директори Болтабой Иброҳимовман деб ўзини таништирди.

Директор ўтган йили завод маъмурияти Ўртачирчиқ районида етиштирилган ҳосилни қабул қилиб олиш борасида самарали тадбирлар белгилагани, ўзи раҳбарлик қилаётган пунктда К. Баймиев, С. Ашírматов, Т. Нурматов, А. Абдураҳимов, Х. Маҳмадов каби созловчилар, монтёр, ёнғин муҳофазачилари астойдил ишлаганликлари, оддий ишчилар — Р. Сафарова, Р. Турдиқулова, З. Умурзоқоваларнинг жонкуярлиги тўғрисида гапириб берди.

У бошлиқ жамоа қиш фасли экан, деб қўл қовуштириб ўтирганича йўқ. Транспортерлар созланди, кичик механизацияга оид техника ҳам шайлаб қўйилди, керакли чодирлар таъмирланди.

С. ҲАСАНОВ.

ҲАМДЎСТЛИКНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИ

Яқинда Минскда бўлиб ўтган Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги раҳбарларининг олий даражадаги учрашуви ўз моҳияти жиҳатидан катта аҳамият касб этди. Унинг кун тартиби муҳокамасига киритилган 14 та масаланинг ҳаммаси учрашувда қатнашаётган мамлакатлар учун ҳаётий, муҳим, долзарб муаммолар ҳисобланар эди.

Учрашувнинг бош мақсади МДҲнинг низомини имзолашда ўз ифодасини топди. Етти мустақил давлатларнинг раҳбарлари бу ҳужжатга якдиллик билан қўл қўйдилар.

Кун тартибидан давлатлараро банк ва иқтисодий ҳамкорлик маслаҳат кенгашини тузиш, стратегик ядро кучларини тақсимлаш, Тожикистон билан Афғонистон ўртасидаги чегарани мустаҳкамлаш учун МДҲнинг тинчлик ўрнатувчи ҳарбий бўлинмаларини юбориш, фашизм устидан қозонилган Ғалабанинг 50 йиллигини нишонлаш каби муҳим масалалар ҳам жой олган эди.

Улар юзасидан келишиб олинди. Аммо ҳар бир давлат раҳбари ўз давлати ва халқи манфаатидан келиб чиқиб иш кўрган бўлса-да, ўзаро хайрихоҳлик билан иш юритишгани эътиборга лойиқдир.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ҳозирги ривожланиш босқичида Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги зарур деб ҳисоблайди. Чунки собиқ Иттифоқ республикаларининг барчасини иқтисодий танглик қамраб олган. Бу жиддий қийинчиликдан ўзаро манфаатли ҳамкорлик қилмасдан туриб қутулиб бўлмайди. Лекин бу ҳамкорликнинг негизини икки томонлама муносабатлар ташкил қилиши лозим. Декабрь ойи бошида Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Тошкент учрашуви Минскдаги учрашув руҳини белгилаб берди, десак бўлади. Кўпчилик бу янги ҳамкорликка турлича фикрлар билдирган эди. Баъзи марказий матбуот саҳифаларида буни ҳаттоки МДҲга қарши иттифоқ деганлар ҳам бўлди.

Аммо икки йирик давлатнинг—Украина ва Россия раҳбарларининг Марказий Осиё ҳамкорлигини ёқлаши МДҲ тақдирига ҳам таъсир этди. Бу давлатлар Марказий Осиёда шаклланадиган минтақа бозори МДҲ учун ҳам манфаатли эканлигини таъкидлашди ва тан олишди.

Учрашувда қабул қилинган ҳужжатларнинг ҳаммаси асосан ҳамдўстлик мамлакатларида иқтисодий аҳволни барқарорлаштиришга, танглик жараёнларини тезроқ бартараф этишга қаратилгандир.

Минск учрашувидан сўнг

Учрашув диққат марказида турган муҳим масалалардан яна бири Тожикистон масаласи бўлди. МДҲ мамлакатлари раҳбарлари бу борада Ўзбекистон ва Қозоғистон президентларининг олиб бораётган изчил сиёсатини маъқулладилар. Афғонистон ва Тожикистон чегарасини мустаҳкамлаш мақсадида ўн кун давомида ҳамдўстлик мамлакатларининг тинчлик ўрнатувчи кучларини юборишга қарор қилишди.

Умуман олганда Минск учрашуви ижобий натижалар берди ва МДҲ нафақат сақланиб қолди, балки у ўз ривожланишининг янги босқичига ўтди, деб дадил айтиш мумкин. Бу ҳол ҳозирги тарихий жараённинг объектив қонуниятлари билан боғлиқ. Собиқ Иттифоқнинг тоталитар давлат тузуми иқтисодни шундай қурган эдики, жумҳуриятлар иқтисодий жиҳатдан бир-бирига қарам бўлибгина қолмасдан, балки кўринмас иплар билан ҳам чамбарчас боғлиқ эди. Бу мажбурий иқтисодий алоқаларни бирданига узиб ташлаб, мустақил иқтисодиётни шакллантириш ақл бовар қилмайдиган иш бўлиб чиқди. Шу сабабли собиқ Иттифоқнинг барча минтақаларида, хоҳ Россия бўлсин, хоҳ Беларусь, хоҳ Ўрта Осиё, иқтисодий танглик, бозор иқтисодиётининг қийинчиликлари, нарх-навонинг мислсиз даражада кўтарилиб кетиши, аҳоли турмуш даражасининг ёмонлашиб бориши ҳаммасида бир хилда кечяпти.

МДҲ — иқтисодий соҳада бир битимга келиб, ҳамма манфаатдор бўладиган иқтисодий маконни вужудга келтирмасдан бу иқтисодий тангликлардан чиқиб кета олмайди.

Иқтисодиётнинг танглиги ушбу мамлакатларнинг маънавий-сиёсий ҳаётини ҳам оғир аҳволга солиб қўйди. Тоталитар тузум сиёсати коммунистик мафкурани кишилар онгида ҳукмрон мафкурага айлантириш йўли билан жамият маънавиятини қашшоқлантиришга, уни инқирозий ҳолатга тушишига олиб келди. Умуминсоний миллий қадриятларга синфий нуқтаи назардан ёндошиш туфайли жуда катта зарар етказилди. Энг ёмони шуки, кишиларда келажакка ишонч ва умид қолмаганди.

Мазкур учрашувда МДҲ раҳбарлари яна бир бор шу нарсага иқрор бўлдиларки, барча қийинчиликларни ҳамжиҳат бўлган ҳолдагина бартараф этиш мумкин.

Демак, МДҲ ҳар бир суверен давлат учун ҳозирги босқичда зарурийдир. Агарда биз ҳозирги замон дунё сиёсатининг ривожланишига назар ташласак, бу сиёсат синфий манфаатларни эмас, балки умуминсоний манфаатлар устиворлигини талаб қилади. Ҳозирги замон дунё муаммоларини ҳал қилиш мамлакатлар, халқлар, миллатлар яқинлашувини, яхлит дунёни ташкил этишни тақозо қилади.

М. РАХМОНОВА,
Тошкент Давлат аграр университети сиёсатшунослик кафедраси доценти.

• Йилни яхши якунлаган жамоалар

РАҚОБАТ ҚИЛИШГА ТАЙЁРМИЗ

СУҲБАТДОШИМИЗ билан танишинг: Анвар Баҳодирович Мажидов, меҳнат фаолиятини мебелчилик соҳасида оддий ишчиликдан бошлаган. 1958 йилда Тошкент мебелчилик техникумини, 1973 йилда эса Ленинграддаги енгил саноат академиясини тамомлаган. Вилоятимиздаги бир қатор мебел ишлаб чиқариш фабрикаларида катта технолог, цех бошлиғи, бош муҳандис муовини ва бош муҳандис вазифаларида фаолият кўрсатган. Жумҳуриятимизда ўз соҳасининг билимдони сифатида танилиб, ўзига хос янгиликлар ярата олганлиги учун «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ихтирочи» юксак унвонига сазовор бўлган. 1977 йилдан буён Олмалиқ мебел ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори лавозимида ишлаб келмоқда. Вилоят Кенгашининг депутати.

— Анвар Баҳодирович, биз сизнинг ҳузурингизга келмасдан аввал шаҳар ҳокимлигида ҳам бўлдик. У ерда ҳозирги иқтисодий қийинчиликларга қарамай ишни намунали ташкил этаётган ўнлаб меҳнат жамоалари қаторида фабрикангиз номини ҳам санаб ўтишди. Айтинг-чи, ўрмон хўжалиги деярли ривожланмаган юртда, ёғоч ва бошқа зарур хом ашёлар тақчиллиги ҳамма жойда бирдек сезилиб турган ҳозирги кунларда фабрика жамоаси қандай қилиб мебель ишлаб чиқаришда юксак самарадорликка эришяпти?

— Раҳмат, жуда ўринли савол. Аввало, шуни айтишим кераккки, фабрикамиз ўзининг мазмунли тарихига эга. Ўтган йили унинг ўттиз йиллик тўйини тантанали нишонладик.

Бу 1962 йилда Олмалиқ шаҳарида яшовчи хотин-қизларни иш билан таъминлаш мақсадида ташкил этилган эди. Фабрикамиз шундан бери аҳолининг уй-рўзғор буюмларига бўлган эҳтиёжларини қондиришга ҳисса қўшиб келмоқда. Албатта, унинг бундан 20—25 йил аввалги ишлаб чиқариш қуввати билан ҳозирги қудратли имкониятларини таққослаб бўлмайди. Ўтган давр мобайнида хизматчилар сони қарийб ўн баравар ошган.

Маҳсулот тайёрлаш ва аҳолига етказиб бериш ҳажми эса кўзда тутилганидан ҳам кенгайиб кетди. Агар фабрикамизда дастлабки иш бошланган кезлари фақат икки-уч турдаги уй-рўзғор жиҳозлари тайёрланган бўлса, бугунги кунда бундай маҳсулотлар тури йигирма хилдан ошади. Эндиликда, Олмалиқ мебеллари нафақат жумҳуриятимизда, балки уидан ташқарида ҳам маълум ва машҳур. Буни биз ишлаб чиқараётган маҳсулотлар Ўзбекистондаги барча мебель фабрикаларининг маҳсулотлари билан бемалол рақобатлаша олаётганлигидан ҳам билиб олиш мумкин.

Ҳозирги кунда аҳолига оддий сабзи тўғрайдиган тахтадан тортиб шарқона услубда тайёрланган ёғоч каравотларгача етказиб беряпмиз. Биргина мебелнинг ўзидан беш хил турдагиси тайёрланмоқда. Ўтган йили 225 миллион 820 минг сўмлик уй-рўзғор жиҳозларини тайёрлаб, аҳолига етказиб бердик. Йиллик режаларимиз ортиғи билан бажарилди.

Лекин шуни ҳам таъкидлаш кераккки, ҳозирги иқтисодиётдаги қийинчиликлардан мебелчилар энг кўп жабр тортишяпти. Сабаби, биз фақат пахта ва газламаларнигина жумҳуриятимиздан оламиз. Қолган маҳсулотларнинг қарийб 98 фоизи четдан ташиб келтирилади. Чунки собиқ СССРнинг парчаланиб кетиши унинг таркибига кирувчи жумҳуриятлардаги ўнлаб тармоқлардан олинаётган маҳсулотларнинг ҳам тўхтаб қолишига сабаб бўлгани ҳеч кимга сир эмас. Биз маҳсулот, хусусан, ёғоч етказиб берувчи Россиянинг кўплаб шаҳарларидаги фабрикалар билан азалдан яхши иқтисодий алоқалар ўрнатиб олишга эришгандик. Ўртадаги ҳамкорликни сақлаб қолганлигимиз туфайли фабрикамизда ишлаб чиқариш суръати, иқтисодий қийинчиликлардан қатъий назар, сусайиб кетгани йўқ. Маҳсулотларнинг баъзи турларини мол айрибошлаш йўли билан ҳам олишга тўғри келмоқда. Ҳозирги кунда фабрикамизда бир кеча-кундузда фақат мебелнинг ўзидан 23—25 донагача ишлаб чиқарилмоқда. Ўтган январь ойида 23 миллион 435 минг сўмлик маҳсулот тайёрлашга эришдик. Бугунги кунда Олмалиқ мебеллари жумҳуриятимизнинг барча вилоят ва шаҳарларидаги савдо тармоқларида аҳолига сотилмоқда.

Эҳтиёжнинг кун сайин ортиб бораётганлигини ҳисобга олиб, ишлаб чиқариш ҳажмини бу йил 300 миллион сўмгача етказишга аҳд қилганмиз. Бунинг учун, аввало, унумли меҳнат талаб қилинади. Бунга эса қулай шарт-шароит яратиб бериш лозим. Шу мақсадда 1100 нафар ишчи ва хизматчиларимизнинг ижтимоий муҳофазаси ҳамиша эътиборда бўлиб келаяпти. Фабрикамиз қошида уч йилдан буён гўшт ва сут маҳсулотларини арзонлаштирилган нархда сотиш йўлга қўйилган. Ошхона, дам олиш хоналари ишчиларимиз хизматида. Шаҳардаги бир қатор завод ва фабрикалар билан уларнинг тасарруфидаги дам олиш ҳамда соғлиқни сақлаш муассасаларидан фойдаланиш мақсадида шартномалар тузганмиз. 2 та болалар боғчасида ишчиларимизнинг фарзандлари яйраб вояга етишмоқда. Ўтган йили янги йил арафасида 60 тонна картошка ва 25 тонна гуручни арзон нархда одамларимизга тарқатдик. Бундан кўрилган 500 минг сўмлик зарарни фабрика ҳисобидан қопладик.

Бундан ташқари, оила қурмоқчи бўлган ёш келин-куёвларга кредитга исталган турдаги мебеллардан беришни ҳам жорий этиб қўйганмиз. Яратилаётган бундай қулайликлар жамоамиз меҳнат аҳлини сидқидилдан ишлашга ундаяпти. Моддий манфаатдорлик масаласи ҳам ёмон эмас. Бугунги кунда ишчиларнинг ўртача ойлик маошлари 6,5 минг сўмдан 7,5 минг сўмгача боради.

— Фабрика ўзининг йиллик режаларини ортиғи билан адо этмоқда. Ишлаб чиқариш кўлами ҳам ҳар қачонгидан кенгайган. Лекин шунга қарамай, баъзи жойлардаги савдо расталаридан лозим бўлган мебел турларини топиш тобора анқонинг уруғига айланиб бораяпти.

— Фикрингизга қўшиламан, бизда ҳақиқатан ҳам, аввалги даврларга қараганда ишлаб чиқариш ҳажми ҳам, маҳсулот тури ҳам бир неча баравар кўпайган. Ҳатто аҳоли эҳтиёжини ҳисобга олиб, жамоамиз аъзолари билан келишган ҳолда сўнгги вақтларда турли ташкилот ва корхоналардан, хўжаликлардан, ҳаттоки одамларнинг ўзларидан ҳам якка тартибда буюртмалар қабул қилиб олишни йўлга қўйганмиз. Шу билан биргаликда Олмалиқ шаҳри марказида фабрикалар тасарруфида бўлган алоҳида магазин ҳам очганмиз. Ўтган йили мазкур савдо тармоғимизда аҳолига 21 миллион 328 минг сўмлик мебель турлари сотилди. Бу, аввалги йилларга нисбатан, сотилган маҳсулотлар ҳажмидан саккиз баравар кўпдир.

Лекин фабрикамиз дарвозасидан ҳар куни чиқиб кетаётган мебелларни сотиш савдо тармоқларида қандай йўлга қўйилган, улар аҳолига қай тартибда етказиб берилмоқда, бу ҳақда ўзим ҳам гапнинг очиғи, тез-тез ҳаёлга толаман. Қулоққа чалинаётган баъзи бир гапларга қараганда, биз ишлаб чиқараётган мебелларнинг айрим турлари қўлда 50 минг сўмга чиққанмиш. Эшитиб гапнинг очиғи, ёқа ушлайди киши. Биринчидан, давлат корхонасидан ишлаб чиқарилиб, савдо тармоқларига ҳужжатлар асосида расмийлаштирилган ҳолда берилаётган маҳсулотлар қандай йўллар билан олиб сотарлар қўлига тушиб қолаяпти? Маъмурий ташкилотлар буни назорат қилишлари керак.

Иккинчидан, аҳоли ўртасида турли тушунмовчиликлар пайдо бўлиб қолмаслиги учун шуни ҳам ошкора айтиб қўйишим мумкин: бизда ишлаб чиқарилаётган мебелларнинг бугунги нархи турига қараб 22 минг 460 сўмдан 29 минг сўмгача боради. Энг қиммат «Ятрань» турдаги мебелимизнинг давлат баҳоси эса 30 минг сўм қилиб белгиланган. Биз четдан олаётган «хом ашё» ва материаллар жуда ҳам қимматлашиб кетганидан, сарф-харажатлар тобора ортиб бораётганидан шундай нархларни жорий этишга мажбур бўлдик. Масалан, ҳозирги кунда биргина Тюмень вилоятидан келаётган бир вагон маҳсулот учун, унинг туридан қатъий назар, фабрикамиз ҳисобидан 180 минг сўм пул сарфланмоқда. Бу айтишгагина осон. Қолаверса, нарх-навонинг кун сайин ўсиб бориши эндиликда ҳеч кимни ажаблантирмай ҳам қўйди. Аммо буёғи бозор иқтисодиёти экан, деб маҳсулотларнинг баҳосини ошириш кетидан ҳадеб қувавермаслик керак.

Бизнинг мебелчилик тармоғимизни назарда тутадиган бўлсак, ёғоч, прессланган тахта ва яна шу турга оид маҳсулотларни четдан олаётганлигимизни тўғри тушунса бўлар. Чунки бундай материалларни етказиб беришда ҳозирча жумҳуриятимизда имконият йўқ ҳисоби. Лекин биз арзимаган маҳсулотларни ҳам катта маблағ ҳисобига четдан ташиб келтиришга мажбур бўлаяпмиз. Масалан, мумни Томскдан, оддий симни Челябинск шаҳридан, яна габилен деб аталувчи маҳсулотни ҳам Россиядан оламиз. Энди ўзингиз бир ўйлаб кўринг. Номи бутун жумҳуриятимизга машҳур бўлган Бекобод металлургия заводи, наҳотки, ана шундай оддий симни ҳам тайёрлаб бера олмайди. Шахсан мен бундай хизмат эвазига бош директор сифатида исталган миқдорда металлолом тўплатиб беришим мумкин. Фарғона химия заводида мебель саноати учун габилен тайёрлаб сотиш имконияти бор. Аммо мутахассислар жим ўтиришибди. Тошкент лакбўёқ ишлаб чиқариш комбинати мебелга мос лак тайёрлашни ҳам жорий этса бўлади-ку. Агар мана шу каби зарур хом ашёларнинг ҳеч бўлмаса уч-тўрт хили ўзимизда тайёрланганда эди, мебеллар нархи ҳозирги даражага чиқиб кетмасди. Мутахассислар бу ҳақда ўйлашлари, тезроқ ишга киришишлари керак.

— Мазмунли ва ошкора суҳбат учун раҳмат.

Суҳбатимиз сўнгида Сизни ва Сиз орқали жамоангиз ишчи-хизматчиларини қувончли хушхабар — фабрикангизни жумҳурият халқ академиясига аъзо бўлганлиги билан табриклашга рухсат этгайсиз.

— Раҳмат.

Суҳбатдош
Иброҳим ТОШЕВ.

Суратларда: корхона раҳбари А. Мажидов; ишчилардан Б. Бекназарова, Г. Абдурахмонова ва Н. Айсариева.

Д. АҲМАД суратлари.

АМУДЕК ЖЎШҚИН, ОРОЛДЕК МУҚАДДАС

ЎЗБЕКИСТОНДА ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТИ КУНЛАРИ ЯКУНЛАНДИ

Беш кун «ғунча очилгунча бўлган фурсатдек» ўтди-кетди. Аммо бу кунлар мазмуни, самимияти, жўшқинлиги билан қалбларда сақланиб қолади. Орол минтақасидан ташриф буюрган қорақалпоқ қардошларимиз — санъаткорлар, шоир ва ёзувчилар, хонанда ва созандалар, бастакорлар ва раққосу раққосалар — маданият намоёндалари устозлари, сафдошлари, дўсту биродарлари билан дийдор кўришдилар, бир-бирларига меҳрлари қонгандек бўлди.

— Ҳаёт жўшқин дарё деб бежиз айтилмаган. Баланд тоғлар бошидаги қорлар эриб, жилғалардан дарёлар ҳосил бўлганидек, кўнгил кўнгилдан сув ичади, роҳатланади. Мен Тошкентда бўлган кунларимда худди шу нарсани ҳис қилдим, — дейди атоқли ёзувчи Т. Қаипбергенов. — Албатта, ижодкор сифатида камтарона меҳнатим тақдирланиб, Ўзбекистон халқ ёзувчиси унвонига сазовор бўлганим, бу воқеа Тошкентда, миллий маданиятимиз байрами ўтаётган кунларда рўй бергани рамзий маъно касб этади. Биз, ижод аҳли мустақил кун кечираётган халқларимизнинг мутлақо ўзгариб кетган дунёқарашини, унинг истиқлол йўлидаги саъй-ҳаракатлари, орзу-ўйлари, кечинмаларини тўлақонли акс эттиришимиз керак.

Тошкентда ўтказилган қорақалпоқ маданияти кунларининг қатнашчилари 29 январь куни ана шундай кечинмалар, режалар, орзу-ўйлар билан Алишер Навоий номидаги кошонага келдилар. Уларни залда ҳозир бўлган маданиятимиз, шаҳар жамоатчилигининг намоёндалари, санъат мухлислари самимий кутиб олдилар.

Қорақалпоқ маданияти кунлари ёпилишига бағишланган тантанали мажлисни Ўзбекистон Бош вазирининг ўринбосари, мазкур тадбирни ўтказиш ташкилий комитетининг раиси М. Қорабоев очади.

— Яхши ният, яхши кайфият билан бошланган қорақалпоқ маданияти байрами ниҳоясига етмоқда. Қорақалпоқ маданияти кунлари бундан аввал ўтказилган ўхшаш тадбирлардан фарқли ўлароқ, ўзгача руҳда, ижодкорлик муҳитида ўтди, — деди у ўз нутқида. — Ўйлайманки, беш кун мобайнида кўрсатилган томошалар, концертлар, кўргазмалар тошкентликларда унутилмас таассурот қолдирди. Икки қардош республика маданият намоёндалари, ижод аҳли ўртасида бўлган дилкаш суҳбатлар, қизғин баҳслар натижасиз қолмайди, келгусида ўз самарасини беради. Бу, айниқса, истиқлолимизни мустаҳкамлашга азму қарор берган қорақалпоқлар билан ўзбекларнинг аҳиллиги, тотувлиги, бир-бирига ҳамдардлигида намоён бўлиши, шубҳасиздир.

Шундан кейин М. Қорабоев Ўзбекистонда Қорақалпоғистон маданияти кунлари ўтказилиши муносабати билан Марказий Осиё минтақасида обрў-эътиборга эга бўлган, санъат, адабиётда етук асарлар яратиб, халқларимиз маданияти тараққиётига ҳамда қардошлик алоқаларини мустаҳкамлашга катта ҳисса қўшаётган қорақалпоқ маданияти намоёндаларини Ўзбекистон Республикаси Фахрий унвонлари ва Фахрий ёрлиқлари билан мукофотлаш тўғрисида Президент Ислом Каримов имзо чеккан Фармонни ўқиб эшиттирди, мукофотланганларни сидқидилдан табриклади.

Минбарга Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси У. Аширбеков кўтарилади:

— Азиз дўстлар, биродарлар, — деди у, — беш кун кўз очиб юмгунча ўтиб кетди. Энди биз унинг натижалари кутилганидан ҳам зиёда бўлганини, кўзланган мақсадга эришилганини баралла айта оламиз.

Ўзбекистонда Қорақалпоғистон маданияти кунларининг тантанали ёпилиши маросимида республика Олий Кенгаши Раисининг ўринбосари Б. Бугров, Қорақалпоғистон Вазирлар Кенгашининг Раиси Р. Йўлдошев, Тошкент шаҳар ҳокими А. Фозилбеков қатнашдилар.

Тантана қатнашчилари учун Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон санъат усталари ҳамда ёш ижрочилари катта концерт қўйиб беришди.

Б. АБДУЛЛАЕВ,
ЎзА мухбири.

Тошкент ҳақиқати

2 февраль, 1993 йил ● № 14 (10.440).

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ушбу Қонун табиий муҳит шароитларини сақлашнинг, табиий ресурслардан оқилона фойдаланишнинг ҳуқуқий, иқтисодий ва ташкилий асосларини белгилаб беради. Қонуннинг мақсади инсон ва табиат ўртасидаги муносабатлар уйғун мувозанатда ривожланишини, экология тизимлари, табиат комплекслари ва айрим объектлар муҳофаза қилинишини таъминлашдан, фуқароларнинг қулай атроф муҳитга эга бўлиш ҳуқуқини кафолатлашдан иборатдир.

I. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Ўзбекистон Республикасининг табиатни муҳофаза қилишга доир қонунлари

Ўзбекистон Республикасида табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш соҳасидаги муносабатлар ушбу Қонун билан, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг ер, сув, ўрмон, ер ости бойликлари тўғрисидаги, атмосфера хавосини, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини муҳофаза қилиш ҳамда улардан фойдаланиш тўғрисидаги қонунлари билан, бошқа қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

Қорақалпоғистон Республикасида табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги муносабатлар Қорақалпоғистон Республикасининг қонунлари билан ҳам тартибга солинади.

2-модда. Табиатни муҳофаза қилиш объектлари, алоҳида муҳофаза қилинадиган табиат ҳудудлари ва объектлари

Ер, ер ости бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси, атмосфера ҳавоси ифлосланишдан, бузилишдан, зарарланишдан, ориқлаб кетишдан, вайрон бўлишдан, йўқ бўлиб кетишдан, оқилона фойдаланмасликдан муҳофаза этилиши лозим.

Давлат қўриқхоналари, миллий, тарихий-табиий ва ёдгорлик боғлари, заказниклар, табиат ёдгорликлари, ботаника ва зоология боғлари, дендрария боғлари, шунингдек халқаро Қизил китобга ва Ўзбекистон Республикаси Қизил китобига киритилган ҳайвонлар ҳамда ўсимликлар алоҳида муҳофаза қилинадиган табиат ҳудудлари ва объектлари жумласига киради.

Курорт ва рекреацион жойлар, ер усти ва ер ости сувлари тўпланадиган жойлар (дарё водийлари, адирлар, тоғ ён бағирлари) нодир ва қимматбаҳо металлар конлари, сув объектларининг соҳилбўйи минтақалари ва сувни муҳофаза этиш жойлари (минтақалари), алоҳида муҳофаза қилинадиган табиат ҳудудларининг қўриқланадиган (буфер) жойлари, балиқчилик хўжаликлари жойлашган ерлар, ўрмонларнинг тақиқланган минтақалари ҳамда бошқа жойлар Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан, халқаро шартномалар билан белгилаб қўйиладиган тартибда алоҳида муҳофаза этилмоғи керак.

Маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг қарорлари билан алоҳида муҳофаза қилинадиган табиат ҳудудлари ва объектларининг ўзга турлари ҳам назарда тутилиши мумкин.

3-модда. Табиатни муҳофаза қилишдан мақсад

Табиатни муҳофаза қилишдан мақсад:

инсон саломатлиги учун, экологик мувозанатни сақлаш учун, республикани самарали ва барқарор ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш манфаатлари йўлида табиатдан оқилона ва уни ишдан чиқармайдиган қилиб фойдаланиш учун қулай шарт-шароитлар яратиш;

жонли табиатнинг турлари ва генетик фонди бойлигини сақлаб қолиш;

экология тизимлари, ландшафтлар ва ноёб табиат объектлари хилма-хиллигини сақлаб қолиш;

экология хавфсизлигини таъминлаш;

табиат объектлари билан боғлиқ маданий меросни асраб қолишдир.

4-модда. Табиатни муҳофаза қилиш мақсадларига эришиш

Табиатни муҳофаза қилиш мақсадларига эришиш учун давлат ҳокимияти маҳаллий идоралари, вазирликлар ва идоралар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, фермерлик ва кооператив хўжаликлар, шунингдек айрим шахслар хўжалик бошқарув ҳамда бошқа фаолиятни амалга ошириш жараёнида қуйидаги қоидаларга амал қилишлари керак:

инсоннинг яшаш муҳити бўлмиш биосфера ва экология тизимлари барқарорлигини сақлаб қолиш, одамларнинг экологик жиҳатдан хавфсизлиги, инсон ва унинг келгуси авлодлари генетик фонди ҳақида ғамхўрлик қилиш;

фуқароларнинг ҳаёт учун қулай табиий муҳитга эга бўлиш ҳуқуқини таъминлаш, барча турдаги таълим муассасаларида экология ўқувининг мажбурийлиги;

жамиятнинг экологик, иқтисодий ва ижтимоий манфаатларини илмий асосланган ҳолда уйғунлаштириш;

табиатдан махсус фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш ва умумий асосларда фойдаланганлик учун ҳақ тўламаслик;

экология экспертизаси ўтказишнинг мажбурийлиги;

табиатдан оқилона фойдаланишни ва табиатни муҳофаза қилишни рағбатлантириш;

табиий ресурсларни тиклаш зарурлиги, атроф табиий муҳит ва инсон сиҳат-саломатлиги учун зарарли, тиклаб бўлмас оқибатларга йўл қўймаслик;

табиатни муҳофаза қилиш вазифаларини ҳал этишда ошкоралик;

табиатни муҳофаза қилиш соҳасида миллий, регионал ва халқаро манфаатларни уйғунлаштириш;

табиатни муҳофаза қилиш қонунлари талабларини бузганлик учун жавобгар бўлиш.

5-модда. Табиий ресурсларга нисбатан мулкчилик

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқ ер, ер ости бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси ҳамда бошқа табиий ресурслар умуммиллий бойликдир, улардан оқилона фойдаланиш зарур ва улар давлат муҳофазасидадир.

Табиий ресурсларни бериш, улардан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг шартлари ва тартиби Ўзбекистон Республикасининг қонунлари билан белгиланади.

6-модда. Табиатдан умумий тарзда ва махсус йўсинда фойдаланиш

Ўзбекистон Республикасида табиатдан умумий тарзда ва махсус йўсинда фойдаланилади.

Табиатдан умумий тарзда фойдаланиш фуқаролар томонидан ҳаётий зарур эҳтиёжларни қондириш учун текинга табиий ресурсларни айрим фойдаланувчиларга бириктирмай ва ҳеч қандай рухсатномалар бермай туриб амалга оширилади.

Табиатдан махсус йўсинда фойдаланиш тариқасида корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқароларга ишлаб чиқариш ва ўзга хил фаолиятни амалга ошириш учун табиий ресурслар ҳақ олиб махсус рухсатномалар асосида эгалик қилишга, фойдаланиш ёки ижарага берилади.

II. ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТИ ВА БОШҚАРУВ ИДОРАЛАРИНИНГ ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ЭТИШГА ТААЛЛУҚЛИ ҲУҚУҚИЙ МУНОСАБАТЛАРНИ ТАРТИБГА СОЛИШ СОҲАСИДАГИ ВАКОЛАТЛАРИ

7-модда. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг табиатни муҳофаза қилишга тааллуқли ҳуқуқий муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Қуйидагилар:

табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий йўналишларини белгилаш;

давлат экология дастурларини тасдиқлаш;

табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги республика қонун ҳужжатларини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш;

ҳудудларни фавқулодда экология ҳолати, экология офати ва экология фалокати минтақалари деб эълон қилиш, бундай минтақаларнинг ҳуқуқий режимини ва жафо кўрганларнинг мақомини белгилаш;

табиатни муҳофаза қилишга тааллуқли қонунлар ижросини мувофиқлаштириб бориш;

табиий ресурслардан фойдаланганлик учун ҳақ олишнинг энг кўп—кам ҳажмини, шунингдек тўловларни ундириб олишдаги имтиёзларни белгилаш;

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ихтиёрига берилган бошқа масалаларни ҳал этиш Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг мутлақ ваколат доирасига киради.

8-модда. Атроф табиий муҳитни муҳофаза қилишнинг давлат бошқаруви

Атроф табиий муҳитни муҳофаза қилиш ва табиат ресурсларидан фойдаланишнинг давлат бошқарувини Ўзбекистон Республикасининг қонунлари ва бошқа норматив ҳужжатларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси, Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, давлат бошқаруви маҳаллий идоралари амалга оширадилар.

9-модда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги ваколатлари

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасида:

табиатни муҳофаза қилишга доир ягона сиёсат юритиш;

табиат ресурсларидан фойдаланишни тартибга солиш;

табиий ресурсларга нисбатан табиат кадастри юритилиши тартибини белгилаш ва бундай кадастр юритилишини таъминлаш, республика аҳамиятига молик табиий ресурсларнинг захираларини тасдиқлаш;

экология жиҳатидан танг вазиятлар, табиий офатлар ва фалокатларнинг олдини олиш юзасидан чора-тадбирлар ишлаб чиқиш;

табиий офатлар ва йирик аварияларнинг оқибатларини тугатиш чора-тадбирларини амалга ошириш;

табиий ресурслардан фойдаланганлик, атроф табиий муҳитни ифлослантирганлик, чиқиндилар, зарарли таъсир этувчи бошқа нарсалар жойлаштириб ташлаганлик учун ҳақ тўлаш тартибини, шунингдек табиий ресурслардан фойдаланиш, чиқиндилар жойлаштириш лимитларини белгилаш;

экология маорифи ва тарбияси тизимини яратиш ҳамда унинг амал қилишини таъминлаш;

табиатдан алоҳида тартибда фойдаланиладиган ҳудудларнинг чегараларини, табиатни муҳофаза қилиш ва хўжалик фаолияти режимларини тасдиқлаш;

табиатни муҳофаза қилиш ва табиатдан фойдаланиш соҳасида давлатлараро муносабатларни ривожлантириш;

Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа тадбирларни амалга ошириш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг ваколат доирасига киради.

10-модда. Давлат ҳокимияти ва бошқаруви маҳаллий идораларининг табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги ваколатлари

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасида:

ўз ҳудудида табиатни муҳофаза қилишнинг асосий йўналишларини белгилаш, минтақанинг (ҳудуднинг) экология дастурини тасдиқлаш;

табиий ресурсларни ҳисобга олиш ва уларнинг аҳволига баҳо бериш, экология жиҳатидан зарарли бўлган объектларни рўйхатга олиш;

табиатни муҳофаза қилишга доир тадбирларни моддий-техника жиҳатидан таъминлаш;

табиий ресурслардан фойдаланиш ҳуқуқини берувчи, саноат чиқиндиларини ёки рўзғор чиқиндиларини тўплаш ёки кўмиб ташлашга рухсатномаларни белгиланган тартибда бериш ёки уларни бекор қилиш;

табиий ресурслардан фойдаланганлик учун тўловлар ундириш;

табиатнинг муҳофаза қилиниши устидан назорат ўрнатиш, атроф муҳитга зарар етказаётган маҳаллий аҳамиятга молик объектлар фаолиятини вақтинча ёки бутунлай тўхтатиш ва қайта ихтисослаштириш тўғрисида қарорлар қабул қилиш;

Ўзбекистон Республикаси қонунларида кўзда тутилган бошқа масалаларни тартибга солиш давлат ҳокимияти ва бошқаруви маҳаллий идораларининг ваколатига киради.

11-модда. Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига бўйсунади ҳамда вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар, шунингдек айрим шахслар томонидан ер, ер ости бойликлари, сув, ўрмон, ҳайвонот ва ўсимлик дунёсидан, атмосфера ҳавосидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишга доир қонунларга риоя этилиши устидан давлат назоратини амалга оширади.

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг ваколатлари Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши тасдиқлайдиган Низом билан белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ўз ваколатлари доирасида қабул қилган қарорлар давлат идоралари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқаролар учун мажбурийдир.

III. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АҲОЛИСИНИНГ ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ СОҲАСИДАГИ ҲУҚУҚ ВА МАЖБУРИЯТЛАРИ

12-модда. Инсоннинг яшаш учун қулай атроф табиий муҳитга эга бўлиш ҳуқуқи ва бу муҳитни сақлаб қолиш борасидаги бурчи

Ўзбекистон Республикаси аҳолиси ўз саломатлиги ва келажак авлоднинг саломатлиги учун қулай табиий муҳитда яшаш, ўз саломатлигини атроф муҳитнинг зарарли таъсиридан муҳофаза қилиш ҳуқуқига эга.

Ана шу мақсадда Ўзбекистон Республикаси аҳолиси табиатни муҳофаза қилиш бўйича жамоат ташкилотларига бирлашиш, атроф табиий муҳитнинг аҳволи ҳамда уни муҳофаза қилиш юзасидан қўрилаётган чора-тадбирларга доир ахборотларни талаб қилиш ва олиш ҳуқуқига эга.

Ўзбекистон Республикаси аҳолиси табиий ресурслардан оқилона фойдаланиши, табиат бойликларига эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиши, экология талабларига риоя этиши шарт.

13-модда. Табиатни муҳофаза қилиш жамоат бирлашмаларининг ваколатлари

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасида фаолият кўрсатувчи жамоат бирлашмаларининг ваколатлари Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ қабул қилинган уставларида белгилаб қўйилади.

IV. АТРОФ ТАБИИЙ МУҲИТ СИФАТИНИ НОРМАТИВЛАР БИЛАН ТАРТИБГА СОЛИШ

14-модда. Атроф табиий муҳит сифатининг нормативлари ва стандартлари

Хўжалик фаолиятининг атроф табиий муҳитга зарарли таъсири атроф табиий муҳит сифатининг аҳолининг экология жиҳатидан хавфсизлигини, табиий ресурсларни тиклаш ва муҳофаза қилишни кафолатловчи нормативлари ва стандартлари билан чеклаб қўйилади.

Ҳудудий — ишлаб чиқариш мажмуаларини таркиб топтиришда, саноат, қишлоқ хўжалиги, қурилишни ривожлантиришда ҳамда шаҳарлар, бошқа аҳоли пунктларини қайта қуриш ва таъмирлашда атроф табиий муҳитга бўладиган таъсирнинг йўл қўйиш мумкин бўлган меъёрлари белгиланади.

15-модда. Экологик нормативларни ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш

Корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар атроф муҳитга таъсирнинг йўл қўйилиши мумкин бўлган энг юқори даражаларини тартибга солувчи экологик ва бошқа йўсиндаги мезонларни ишлаб чиқишлари шарт.

Экологик нормативларни ўзларига берилган ваколатларга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Саноатда ишларни бехатар олиб боришни назорат қилиш ва кон назорати давлат қўмитаси тасдиқлайдилар.

Кимёвий дори-дармонларни қишлоқ хўжалигида ишлатишга Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ рухсат этилади.

V. ТАБИИЙ РЕСУРСЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШНИ ТАРТИБГА СОЛИШ

16-модда. Табиатдан фойдаланишга йўл қўйилиши

Табиатдан фойдаланишга атроф табиий муҳитни яшаш учун яроқли ҳолда сақлаш, табиий ресурслардан белгиланган тегишли нормативлар доирасида фойдаланиш ва қайта тикланадиган ва қайта тикланаётган табиий ресурслар қайта тикланишини таъминлаш шарти билан йўл қўйилади.

17-модда. Тупроқдан фойдаланиш шартлари

Тупроқ дейилганида ер қобиғининг тириклик учун фойдаланиладиган ва ўсимликлар билан бирга амал қиладиган юзадаги унумдор қатлами тушунилади.

Тупроқдан унинг унумдорлигини пасайтирмаган ҳолда табиий ва маданий ўсимликлардан ҳосил олиш учун фойдаланилади.

Тупроқнинг иншоот остида қоладиган гумусли қатлами бошқа жойларда ҳосилдорликни ошириш учун олиб кетилиши керак.

18-модда. Ер ости бойликлари ва фойдали қазилмалардан фойдаланиш шартлари

Ер ости бойликлари дейилганида ер қобиғининг юқори қисмини қамраб олувчи, тадқиқотлар ўтказиш ва фойдали қазилмалар кавлаб олиш мумкин бўлган сатҳ, фойдали қазилмалар дейилганида эса иқтисодий ва соғломлаштириш аҳамиятига молик геологик ҳосилалар тушунилади.

Ер ости бойликлари ва фойдали қазилмалардан қуйидаги шартлар билан фойдаланилади:

қазиб олишда ана шу бойлик ва қазилмалар ҳамда уларга қўшилиб чиқадиган бошқа табиий ресурслардан комплекс ва оқилона фойдаланиш таъминланса, шунингдек атроф табиий муҳит ва ер ости бойликлари ифлосланишининг олди олинса;

фойдали қазилмаларни кавлаб олиш чоғида ҳолати ўзгарган ерлар рекультивация қилинса;

қайта тикланадиган фойдали қазилмалардан табиий қайта тикланишига эришиладиган даражадагина фойдаланилса.

19-модда. Сувлар ва сув ҳавзаларидан фойдаланиш шартлари

Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги ер усти, ер ости ва денгиз сувларидан зарур миқдордаги сувнинг табиий айланишини сақлаш, унинг нормативда кўрсатилган даражада тозалигини таъминлаш, сув ўсимликлари ва ҳайвонларини асраш, сув ҳавзаларининг ифлосланишига йўл қўймаслик, уларда экология мувозанатини сақлаш ва сув ҳавзасига ландшафт элементи сифатида зиён етказмаслик шарти билан йўл қўйилади.

Маҳаллий ҳокимият идоралари, ўрмон ва сув хўжалиги идоралари дарё ирмоқлари ҳосил бўладиган жойларда, сув ҳавзалари соҳили минтақаларида дарахтзорларни тиклашлари ва дов-дарахтни кўпайтиришлари ҳамда уларнинг сақланишини таъминлашлари шарт.

20-модда. Атмосфера ҳавосидан фойдаланиш шартлари

Атмосфера ҳавоси дейилганида Ўзбекистон Республикаси ҳудуди устидаги ҳаво бўшлиғи тушунилади. Ҳаводан фойдаланишга муайян ҳудуд ҳавосининг сифатини ўзгартирмаслик, уни белгиланган нормативлардан ортиқ даражада ифлослантирмаслик ёки сийраклаштирмаслик шарти билан йўл қўйилади.

Халқаро битимга мувофиқ вазирликлар ва идоралар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, хусусий шахслар озон қатламига зарарли таъсир этувчи кимёвий моддалар ишлаб чиқариш ҳамда бундай моддалардан фойдаланишни қисқартиришлари ва келгусида батамом тўхтатишлари шарт.

21-модда. Жонли табиат объектларидан фойдаланиш шартлари

Жонли табиат дейилганида табиий ўсимликлар, шу жумладан ўрмон, табиатда эркин яшайдиган ҳайвонлар ва бошқа жонли организмлар тушунилади.

Жонли табиат объектларидан:

уларнинг қайта тикланиш қобилиятини сақлаш;

уларнинг хилма-хил турини ва тўдаларининг барқарорлигини сақлаш;

атроф табиий муҳитнинг биологик жиҳатдан ифлосланишига йўл қўймаслик шарти билан фойдаланилади.

22-модда. Ишлаб чиқариш ва рўзғор чиқиндиларини чиқариб ташлаш шартлари

Чиқиндилар, шу жумладан қўшилиб кетган моддалар ишлаб чиқариш ва коммунал — маиший соҳалардан такрор фойдаланиш, тўплаш, тарқатиб юбориш, кўмиб ташлаш орқали йўқотилади.

Ишлаб чиқариш чиқиндиларини атроф табиий муҳитга зарар етказмаган ҳолда чиқариб ташлаш учун масъулият ана шу чиқиндиларни ҳосил қилган ташкилот ёки шахс зиммасида бўлади. Рўзғор чиқиндиларини йўқотиш маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари томонидан ташкил этилади.

Чиқиндилар кейинчалик улардан хўжалик мақсадларида фойдаланиш, атроф табиий муҳитга зарар етказмаслик имкониятини таъминлайдиган усулда чиқариб ташланади.

Ишлаб чиқарган маҳсулотлари ёки уларни жойлаш идишлари ва ўраш материалларининг бир қисми чиқиндига чиқадиган корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ана шу чиқиндиларнинг қайта ишланишини таъминлашлари шарт.

23-модда. Табиий ресурслардан фойдаланиш ҳуқуқидан маҳрум этиш

Табиий ресурслардан фойдаланиш талабларини мунтасил бузадиган фойдаланувчи табиий ресурслардан фойдаланиш ҳуқуқидан маҳрум этилиши мумкин.

VI. ЭКОЛОГИЯ ЭКСПЕРТИЗАСИ

24-модда. Давлат экология экспертизасининг мақсадлари

Давлат экология экспертизаси хўжалик қарори қабул қилинишидан олдин ўтказилиши шарт бўлган атроф табиий муҳитни муҳофаза қилиш тадбиридир.

Давлат экология экспертизаси Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган тартибда ўтказилади.

Давлат экология экспертизасининг мақсади мўлжалланаётган ёки амалга оширилаётган хўжалик фаолияти ёки ўзга фаолиятнинг экология жиҳатдан қай даражада хавфли эканлигини аниқлаш, бу ҳилдаги фаолият табиатни муҳофаза қилиш қонунларининг талабларига қанчалик мувофиқлигини баҳолаш, лойиҳаларда назарда тутилаётган табиатни муҳофаза қилиш тадбирларининг қай даражада етарли ва асосли эканлигини аниқлашдан иборатдир.

25-модда. Давлат экология экспертизасининг объектлари

Қуйидагилар давлат экология экспертизасидан ўтказилиши керак:

давлат дастурлари, концепцияларининг, ишлаб чиқарувчи кучлар ва халқ хўжалиги тармоқларини ривожлантириш ҳамда жойлаштириш асосий йўналишлари ҳамда схемаларининг лойиҳалари;

ҳар қандай турдаги қурилиш учун жой танлашга оид материаллар, режа тузиш олдидан, лойиҳалаш олдидан тайёрланадиган ҳужжатлар ва лойиҳа ҳужжатлари;

экология ҳолатига баҳо бериш, табиий ресурслардан фойдаланиш билан боғлиқ тадқиқот ишларининг дастурлари;

хўжалик фаолиятини ва табиий ресурслардан фойдаланишни тартибга солувчи йўл-йўриқ ва усул йўсинидаги ҳамда норматив—техникавий ҳужжатларнинг лойиҳалари;

янги техника, технология, материаллар ва моддалар яратишга, шу жумладан чет эллардан сотиб олишга доир ҳужжатлар, бошқа ҳужжатлар ва техника, маҳсулот стандартлари;

Ўзбекистон Республикасига олиб келинадиган ва Ўзбекистон Республикасидан олиб чиқиб кетиладиган маҳсулотлар;

кимёвий моддалар;

айрим минтақалар, жойлар ва объектлардаги экология вазияти;

атроф табиий муҳитнинг ҳолатига салбий таъсир кўрсатувчи ишлаб турган корхоналар ва бошқа объектлар.

Давлат экология экспертизасининг ижобий хулосасисиз лойиҳаларни рўёбга чиқариш ман этилади.

26-модда. Давлат санитария—экология экспертизаси

Давлат санитария—экология экспертизаси атроф табиий муҳит ифлосланишининг инсон саломатлигига қанчалик зарарли таъсир кўрсатишини аниқлаш мақсадида ўтказилади.

Давлат санитария—экология экспертизаси соғлиқни сақлаш идораларининг, Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларнинг ташаббусига кўра Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан тайинланади.

Давлат санитария—экология экспертизасини ўтказиш тартиби ва усулларини Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза этиш давлат қўмитаси билан келишиб туриб тасдиқлайди.

27-модда. Жамоатчилик асосидаги экология экспертизаси

Жамоатчилик асосидаги экология экспертизаси жамоат бирлашмаларининг ташаббусига кўра уларнинг маблағлари ҳисобидан ёки жамоатчилик асосида мутахассисларнинг мустақил гуруҳлари томонидан амалга оширилади.

Жамоатчилик асосидаги экология экспертизасининг хулосалари тавсия тамойилига эга бўлади.

VII. ЭКОЛОГИК НАЗОРАТ

28-модда. Атроф табиий муҳит мониторинги

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида атроф табиий муҳитнинг ҳолати ва унинг ресурсларини кузатиш, ҳисобга олиш, уларга баҳо бериш ва уларнинг истиқболини белгилашни таъминлаш мақсадида атроф табиий муҳитнинг давлат мониторинги тизими ташкил этилади.

Атроф табиий муҳитнинг ҳолати, табиий ресурслардан фойдаланиш устидан кузатув махсус ваколат берилган идоралар, шунингдек фаолияти атроф табиий муҳитнинг ҳолатини ёмонлаштирадиган ёки ёмонлаштириши мумкин бўлган корхоналар, ташкилотлар ва муассасасалар томонидан амалга оширилади.

Махсус ваколат берилган идоралар, шунингдек айтиб ўтилган корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ўз кузатувларига доир материалларни тегишли давлат идораларига бепул беришлари шарт.

Мониторинг тузилиши, мазмуни ва уни амалга ошириш тартиби Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан ишлаб чиқилади ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси томонидан тасдиқланади.

29-модда. Экологик назорат вазифалари

Экологик назорат олдига:

атроф табиий муҳит ҳолатини ҳамда хўжалик юритиш ва бошқа фаолият таъсири остида уида бўладиган ўзгаришларни кузатиб бориш;

атроф табиий муҳитни муҳофаза қилиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш, атроф табиий муҳитни соғломлаштириш, табиатни муҳофаза қилишга доир қонунлар талаблари ва атроф табиий муҳит сифатининг нормативларига риоя этиш борасидаги дастурлар ҳамда айрим тадбирлар бажарилишини текшириш вазифаси қўйилган.

Экологик назорат тизими давлат атроф табиий муҳит ҳолатини кузатиб бориш хизмати, табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат, идоравий, ишлаб чиқариш ва жамоат назоратидан иборат.

30-модда. Давлат атроф табиий муҳит ҳолатини кузатиб бориш хизмати

Давлат атроф табиий муҳит ҳолатини кузатиб бориш хизмати табиий муҳитда содир бўлаётган физик, кимёвий, биологик жараёнларни, атмосфера ҳавоси, тупроқ, ер усти ва ер ости сувларининг ифлосланиш даражасини, ифлосланишнинг ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига таъсири оқибатларини кузатиб бориш, манфаатдор ташкилотлар ва аҳолини атроф табиий муҳитда бўлаётган ўзгаришлар ҳақида жорий ва шошилинч ахборотлар ҳамда бу муҳит ҳолатига доир таҳминлар билан таъминлаш мақсадида ташкил этилади.

Атроф табиий муҳит ҳолати тўғрисидаги ахборот очиқ-ошкора йўсинда бўлиб, унинг асосий кўрсаткичлари давлат табиатни муҳофаза этиш идоралари томонидан эълон қилиш учун мунтазам бериб борилади.

Давлат табиатни муҳофаза қилиш идоралари фалокатлар ва бошқа ҳодисалар натижасида атроф табиий муҳит нормативда белгиланганидан ҳам ортиқроқ даражада ифлосланган тақдирда бундай фалокат ва ҳодисалар тўғрисида жамоатчиликни дарҳол хабардор этишлари шарт.

Табиий ресурсларнинг миқдор, сифат ва бошқа хил кўрсаткичларини, улардан фойдаланишнинг ҳажми, тартиб тамойилини ҳисобга олиб бориш учун давлат табиий ресурслар кадастрлари юритилади.

Атроф табиий муҳит ҳолатига зарарли таъсир қиладиган ёки номақбул тарзда таъсир этиши мумкин бўлган объектлар, атроф табиий муҳитга тушадиган зарарли моддаларнинг турлари ва миқдори, ишлаб чиқариш ва рўзғор чиқиндиларининг ҳажмлари ва таркиби ҳам назорат этиб борилади ва давлат ҳисобига олинади.

Давлат атроф табиий муҳит ҳолатини назорат этиш хизматининг таркиби, уни ташкил этиш ва фаолият кўрсатиши тартиби, давлат табиий ресурслар кадастрларини, атроф муҳитга зарарли таъсир этувчи объектларнинг давлат ҳисобини юритиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси томонидан белгилаб берилади.

31-модда. Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат назорати

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат назорати давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари, махсус ваколатли давлат табиатни муҳофаза қилиш идоралари томонидан амалга оширилади.

Қуйидагилар:

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси;

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги;

Ўзбекистон Республикаси Саноатда ишларнинг бехатар олиб борилишини назорат қилиш ва кончилик назорати давлат қўмитаси;

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги махсус ваколатли давлат табиатни муҳофаза қилиш идоралари ҳисобланади.

Махсус ваколатли давлат табиатни муҳофаза қилиш идоралари табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат назоратини амалга оширишда қатнашишга идоравий экологик хизмат бўлинмаларини белгиланган тартибда жалб этишлари мумкин.

32-модда. Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги идоравий, ишлаб чиқариш ва жамоат назорати

Вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларнинг экология хизмати шу вазирлик, давлат қўмитаси ёки идора тасарруфидаги корхоналар ва ташкилотлар фаолияти устидан табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги идоравий назоратни амалга оширади.

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги ишлаб чиқариш назоратини корхоналар, бирлашмалар, ташкилотларнинг экология хизмати амалга оширади ва табиатни муҳофаза қилиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва уларни тиклаш, атроф табиий муҳитни соғломлаштириш, табиатни муҳофаза қилишга доир қонунларнинг талаблари бажарилиши юзасидан дастурлар ҳамда айрим тадбирлар ижросини текшириш мақсадини кўзлайди.

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги жамоат назоратини жамоат бирлашмалари, меҳнат жамоалари, фуқаролар амалга оширадилар.

Идоравий, ишлаб чиқариш назоратини амалга оширувчи экология хизматларини ва экология соҳасидаги жамоат назоратини ташкил этиш ҳамда уларнинг фаолият кўрсатиши тартиби ушбу Қонун ва мазкур хизматлар ҳамда жамоат назорати тўғрисидаги низомлар билан тартибга солиб борилади.

VIII. ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ИҚТИСОДИЙ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ

33-модда. Табиатни муҳофаза қилишни таъминлашнинг иқтисодий тартиботи

Табиатни муҳофаза қилишни таъминлашнинг иқтисодий тартиботи:

табиий ресурслардан махсус фойдаланганлик учун, атроф табиий муҳитни ифлослантирганлик (шу жумладан чиқиндиларни жойлаштирганлик) ва атроф табиий муҳитга бошқача тарзда зарарли таъсир кўрсатганлик учун тўлов ундиришни;

камчиқитли ва ресурсларни тежайдиган технологиялар жорий этилганида, табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурсларни қайта тиклашда самара берувчи фаолият амалга оширилганида корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга, шунингдек айрим шахсларга солиқ, кредит имтиёзлари ва ўзга имтиёзлар беришни;

экология нуқтаи назаридан хавфли технологияларни

(Давоми 3-бетда).

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 2-бетда.)

қўлланганлик ва ўзга фаолиятни амалга оширганлик учун корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга нисбатан махсус солиқлар жорий этишни;

атроф табиий муҳитни ифлослантирувчи моддаларни чиқариш, қазиш ёхуд экология нуқтаи назаридан ўзга зарарли фаолиятни амалга ошириш ҳуқуқини берувчи лицензиялар (рухсатномалар) олишни;

табиий муҳитнинг қулай ҳолатини бузган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқаролар зиммасига уни тиклаш вазифасини юклашни;

табиат объектларини бузиш ёки йўқ қилиб юбориш оқибатида етказилган зарар учун белгиланган тартибда товон пули ундиришни;

табиатни муҳофаза қилиш расидаги режалар ва чора-тадбирлар бажарилмаган, табиатни муҳофаза қилишга доир қонунларнинг норматив-техник ва бошқа талаблари бузилган ҳолларда мансабдор шахслар ёки бошқа ходимларни асосий ишлаб чиқариш фаолиятида эришилган натижалар бўйича бериладиган пул мукофотлари ёки бошқа мукофотлардан тўлиқ ёки қисман маҳрум этишни;

экологик соф маҳсулот чиқарганлик учун рағбатлантирувчи нархлар ва устама ҳақлар белгилашни;

табиий ресурслардан оқилона фойдаланмаслик, меъёрда белгиланганидан ортиқча фойдаланганлик учун табиатдан фойдаланувчиларга нисбатан иқтисодий жазо чораларини ҳамда табиий ресурслардан тежаб-тергаб ва оқилона фойдаланганлик учун иқтисодий рағбатлантиришни қўлланишни;

табиий муҳитни сақлаш соҳасида ва экологик соф маҳсулот ишлаб чиқаришда ҳаммадан юқори кўрсаткичларга эришган давлат, кооператив, жамоат корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари, бошқа корхоналар, муассасалар ҳамда ташкилотларнинг жамоаларини ва айрим ходимларини, шунингдек айрим шахсларни моддий рағбатлантиришни кўзда тутади.

Ўзбекистон Республикасининг қонунларида, маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг қарорларида табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги фаолиятни иқтисодий рағбатлантиришнинг бошқа турлари ҳам назарда тутилиши мумкин.

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги фаолиятни иқтисодий рағбатлантириш тадбирлари Ўзбекистон Республикаси қонунларида, шунингдек маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг қарорларида белгилаб қўйиладиган тартибда қўлланилади.

34-модда. Табиатдан махсус фойдаланганлик учун тўловлар

Табиатдан махсус фойдаланганлик учун тўловлар атроф табиий муҳитни ифлослантирганлик (ифлослантирувчи моддаларни чиқарганлик, оқизганлик ва чиқиндиларни жойлаштирганлик) учун тўланадиган тўловлардан, табиий ресурсларни муҳофаза қилганлик ва қайта тиклаганлик учун тўланадиган тўловлардан иборат бўлади.

Табиий ресурслардан фойдаланганлик учун солиқ ставкалари ва ўзгача тўлов миқдорлари, шу жумладан ижара тўловларининг миқдори, табиий ресурсларнинг қай даражада кенг тарқалганлиги, сифати, уларни қайта тиклаш имкониятлари, улардан фойдаланишнинг қай даражада қулайлиги, комплекслилиги, самарадорлиги, уларнинг жойлашган ери, чиқиндиларини қайта ишлаш ва улардан фойдаланиш имкониятлари ҳамда бошқа жиҳатларни инобатга олган ҳолда, шунингдек тегишли лимитлар Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган тартибда аниқланади ва тасдиқланади.

Атроф табиий муҳитга ифлослантирувчи моддалар чиқарганлик ва оқизганлик, чиқиндиларни жойлаштирганлик учун тўлов миқдорлари ҳамда тегишли лимитлар манфаатдор идоралар билан келишган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш қўмитасининг идоралари томонидан тасдиқланади.

Республика аҳамиятига молик табиий ресурсларни муҳофаза қилганлик ва қайта тиклаганлик учун тўловларнинг миқдори Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан, маҳаллий аҳамиятга молик табиий ресурслар бўйича эса маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари томонидан белгиланади.

Табиий ресурслардан фойдаланганлик учун тўловлар табиатдан фойдаланувчи корхоналар маҳсулотларининг (бажарган ишларининг, кўрсатган хизматларининг) таннархига қўшилади.

Атроф табиий муҳитга ифлослантирувчи моддаларни чиқарганлик ва оқизганлик, ишлаб чиқариш ва истеъмол чиқиндиларини жойлаштирганлик учун, шунингдек табиатдан рухсатномада (нормативда) белгиланганидан ташқари фойдаланганлик ва ўзгача махсус тарзда нооқилона фойдаланганлик учун тўловлар табиатдан фойдаланувчи корхоналарнинг фойдасидан (даромадидан) ундирилади.

Табиий ресурслардан фойдаланганлик, уларни муҳофаза қилганлик ва қайта тиклаганлик учун тўлов маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг бюджетига тушади ҳамда алоҳида модда билан ҳисобга олинади.

Атроф табиий муҳитга ифлослантирувчи моддалар чиқарганлик ва оқизганлик ҳамда ишлаб чиқариш ва истеъмол чиқиндиларини жойлаштирганлик учун тўлов табиатни муҳофаза қилиш жамғармасига келиб тушади.

Ўзбекистон Республикасининг қонунларида, маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг қарорларида табиатдан фойдаланганлик учун тўловлардан озод қилиш ҳоллари, шунингдек бошқа солиқ имтиёзлари назарда тутилиши мумкин.

Табиий ресурслардан фойдаланганлик учун ва зарарли моддаларни чиқарганлик (оқизганлик) учун тўловларни амалга ошириш корхона, бирлашма ва ташкилотни, шунингдек айрим шахсларни экология тадбирларини бажаришдан ва етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш мажбуриятидан озод этмайди.

35-модда. Табиатни муҳофаза қилиш жамғармалари

Табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини пул билан таъминлаш учун Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ва унинг жойлардаги идоралари ҳузурида табиатни муҳофаза қилиш республика жамғармаси ҳамда маҳаллий жамғармалари ташкил этилади.

Табиатни муҳофаза қилиш жамғармаларини таркиб топтириш ва улардан фойдаланиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланадиган Табиатни муҳофаза қилиш жамғармалари тўғрисидаги низом билан белгилаб қўйилади.

Табиатни муҳофаза қилиш жамоат жамғармалари аҳолининг, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, жамоат бирлашмаларининг ихтиёрий бадаллари ва бошқа манбалар ҳисобидан, шунингдек ажнабий юридик шахслар ва фуқароларнинг ажратмалари ҳисобидан ҳосил бўлади. Жамоат жамғармаларини ташкил этиш ва сарфлаш тартиби тегишли жамоат бирлашмалари томонидан тасдиқланадиган табиатни муҳофаза қилиш жамоат жамғармалари тўғрисидаги низомлар билан белгилаб қўйилади.

36-модда. Экология суғуртаси

Ўзбекистон Республикасида атроф табиий муҳитнинг ифлосланиши ва табиий ресурслар сифатининг ёмонлашуви оқибатида зарар етиши ҳолларини назарда тутиб корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг мол-мулки ҳамда даромадлари, фуқароларнинг ҳаёти, саломатлиги ва мол-мулки ихтиёрий ҳамда мажбурий суғурта қилинади.

Экология суғуртасининг тартиби ва шартлари Ўзбекистон Республикасининг қонунларида белгилаб қўйилади.

37-модда. Табиатни муҳофаза қилиш тизимидаги рағбатлантириш

Табиатдан оқилона фойдаланиш, атроф табиий муҳитни муҳофаза қилишни рағбатлантириш:

корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқаролар табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва табиатни муҳофаза қилиш чора-тадбирларини амалга оширганлари тақдирида уларга солиқ солишда имтиёзлар бериш;

табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва табиат муҳофазасини таъминлаш борасидаги чора-тадбирларни рўёбга чиқариш учун имтиёзли шартларда қисқа муддатли ва узоқ муддатли кредитлар (ссудалар) бериш;

асосий ишлаб чиқариш фондлари учун юқори амортизация нормалари белгилаш;

атроф табиий муҳитга ифлослантирувчи моддалар чиқариш ва оқизиш ҳамда чиқиндиларни жойлаштириш барқарор суръатда пасайтириб борилган тақдирда бундай моддаларни чиқарганлик ва оқизганлик ҳамда чиқиндиларни жойлаштирганлик учун тўловларни камайтириш;

табиатни муҳофаза қилиш жамғармалари маблағларининг бир қисмини ифлослантирувчи моддалар чиқариш ва оқизишни камайтириш чора-тадбирларини рўёбга чиқариш мақсадида корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва айрим шахсларга фоизли қарзлар сифатида шартнома асосида бериш орқали амалга оширилади.

IX. ФАВҚУЛОДДА ЭКОЛОГИЯ ВАЗИЯТЛАРИ

38-модда. Фалокатларни ва уларнинг экологияга зарарли оқибатларини бартараф этиш

Фалокат содир бўлган тақдирда корхона, муассаса ёки ташкилотлар фавқулодда экология вазиятларига мўлжалланган ўз ҳаракат режаларига мувофиқ фалокатни бартараф этишга дарҳол киришишлари шарт. Айни вақтда улар фалокат ҳақида ва уни бартараф этиш юзасидан кўрилаётган чора-тадбирлар тўғрисида маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларига, давлат табиатни муҳофаза қилиш идораларига, шунингдек бундай фалокатларнинг экологияга зарарли оқибатларини бартараф этишга ихтисослашган хизматларга дарҳол хабар қиладилар.

39-модда. Фавқулодда экология вазияти ва экология офати минтақалари

Хўжалик фаолияти ва бошқа йўсиндаги фаолият, табиат стихияли кучларининг вайрон этувчи таъсири ёхуд рўй берган фалокат ёки ҳалокат натижасида муайян ҳудудларнинг, шу жумладан сув ва ҳаво бўшлиғининг атроф табиий муҳитда инсон саломатлигига, табиий экология тизимларининг, ўсимлик ва ҳайвонлар генетик фондларининг ҳолатига таҳдид солувчи барқарор салбий ўзгаришлар содир бўлаётган қисми фавқулодда экология вазияти минтақалари деб эълон қилинади.

Муайян ҳудуднинг табиат мувозанати, табиий экология тизимлари бузилиши билан боғлиқ ҳолда табиий муҳитда барқарор ёки тузатиб бўлмас ўзгаришлар рўй берган ёки рўй бераётган қисми экология офати минтақалари деб эълон қилинади.

Фавқулодда экология вазияти ёки экология офати минтақалари деб эълон қилиш тўғрисидаги қарор қонунларда белгилаб қўйилган тартибда қабул қилинади.

Фавқулодда экология вазияти ва экология офати минтақаларида шу вазиятни келтириб чиқарган ишлар тўхтатиб қўйилади, атроф табиий муҳитга зарарли таъсир этувчи фаолият (аҳолига хизмат кўрсатиш билан боғлиқ фаолият бундан мустасно) тақиқланади, табиий муҳитни тиклаш ва соғломлаштириш чора-тадбирлари кўрилади.

40-модда. Экология нуқтаи назаридан хавф туғдирадиган вазиятлар

Экология нуқтаи назаридан хавф туғдирадиган вазиятлар деганда Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан биринчи даражали хавфли моддалар жумласига киритилган ўта заҳарли, кучли таъсир этувчи заҳарли моддалар, радиоактив ва бошқа моддаларни сақлаш, ташиш ва улардан фойдаланиш чоғида атроф табиий муҳитнинг ортиқча даражада ифлосланиши, табиат тизимларининг шикаст топиши, инсон саломатлиги ва ҳаётига зиён етиши таҳдиди билан боғлиқ бўлган вазиятлар тушунилади.

Экология нуқтаи назаридан хавф туғдирадиган вазиятлар юзага келган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг идоралари тегишли ишлаб чиқариш объектлари атрофида, транспорт магистрал йўллари бўйлаб алоҳида ҳуқуқий тартиб ўрнатадилар.

X. ХЎЖАЛИК ФАОЛИЯТИ ВА БОШҚА ЙЎСИНДАГИ ФАОЛИЯТГА ДОИР ЭКОЛОГИЯ ТАЛАБЛАРИ

41-модда. Корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни жойлаштириш, лойиҳалаш, қуриш, реконструкциялаш, улардан фойдаланиш ва уларни тугатишга доир экология талаблари

Корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни жойлаштириш, лойиҳалаш, қуриш, реконструкциялаш, кенгайтириш ва техника билан қайта ускуналаш, улардан фойдаланиш ва уларни тугатиш чоғида экология хавфсизлиги талаблари бажарилмоғи, табиатни муҳофаза қилиш чора-тадбирлари назарда тутилмоғи лозим.

Корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, айрим шахслар чиқитсиз ва камчиқит технологияларни жорий этишлари, ишлаб чиқариш ва рўзғор чиқиндилари ҳосил бўлишини камайтиришлари, уларни зарарсизлантиришлари ва қайта ишлашлари, чиқиндиларни навларга ажратиш, тўплаш, кўмиб ташлаш ва улардан фойдаланиш қоидаларига риоя этишлари шарт.

Фаолияти атроф табиий муҳитга анча зарарли экологик таъсир этиши мумкин бўлган йирик халқ хўжалик объектларини ривожлантириш ва жойлаштириш тўғрисидаги қарорлар давлат экология экспертизаси хулосасига асосан Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши томонидан қабул қилинади.

Экология талабларига жавоб бермайдиган объектларни фойдаланишга топшириш ман этилади.

42-модда. Радиоактив ва кимёвий моддаларни ишлатиш пайтидаги экология талаблари

Корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва айрим фуқаролар радиоактив ва кимёвий моддаларни ишлаб чиқариш, сақлаш, ташиш, қўллаш, зарарсизлантириш ҳамда кўмиб ташлаш чоғида экология талабларига, белгиланган нормативлар ва қоидаларга риоя қилишлари, уларни қўллашнинг зарарли оқибатлари олдини олиш ва бартараф этиш чора-тадбирларини кўришлари, мазкур нормативлардан ошиб кетилган тақдирда радиация ва кимёвий хавфсизликни таъминлаш идораларини дарҳол хабардор этишлари шарт.

Радиоактив чиқиндиларни ва кимёвий моддаларни кўмиб ташлаш учун рухсатнома давлат санитария ва кон назорати идоралари билан келишилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан берилади.

43-модда. Табиатни шовқин, тебраниш, электромагнит майдонлари ва бошқа зарарли физик таъсирлардан муҳофаза қилиш

Маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, айрим шахслар зарарли ишлаб чиқариш шовқинлари, тебраниш, электромагнит майдонларининг ва зарарли физик таъсирлар кўрсатувчи бошқа омилларнинг олдини олиш ҳамда уларни бартараф этиш чораларини кўришлари шарт.

44-модда. Табиатни назорат этилмайдиган ва зарарли биологик таъсирлардан муҳофаза қилиш

Табиатга зарарли биологик таъсир ўтказаётган ёки ўтказиши мумкин бўлган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар бундай таъсир оқибатларининг олдини олиш ва уларни бартараф этиш тадбирларини амалга оширишлари шарт.

Янги микроорганизмлар, вируслар ва шакллар ҳосил қилишга ва фойдаланишга, шунингдек уларни Ўзбекистон Республикасига олиб келишга фақат давлат санитария назоратининг ижобий хулосаси бўлганидагина рухсат этилади.

45-модда. Табиатни ишлаб чиқариш ва истеъмол чиқиндилари билан ифлосланишдан муҳофаза қилиш

Зарарли чиқиндиларни, шу жумладан радиация даражаси юқори бўлган радиоактив чиқиндиларни, шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктлари ҳудудида ва улар яқинида, аҳоли зич яшайдиган регионларда, курортларда, даволаш-соғломлаштириш минтақаларида, рекреацион минтақаларда, шунингдек сув объектлари ва сувни муҳофаза қилиш минтақаларида кўмиб ташлаш тақиқланади.

Чиқиндиларни махсус қурилмаларда зарарсизлантириш, полигонларда кўмиб ташлаш ва тўплаш табиатни муҳофаза қилиш давлат идораларининг рухсатномаси билан амалга оширилади.

46-модда. Экология гувоҳномалари

Экология ёки гигиена гувоҳномасига эга бўлмаган, шунингдек уларда белгиланган мезонларни бузган ҳолда хом ашё ва материаллардан фойдаланиш, технология жараёнларини жорий этиш ва тайёр маҳсулотлар (шу жумладан озиқ-овқат маҳсулотлари) ишлаб чиқариш ман этилади.

Экология гувоҳномаси бериш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланади.

XI. ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШГА ДОИР ҚОНУНЛАРНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК, ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШГА ОИД НИЗОЛАРНИ ҲАЛ ҚИЛИШ

47-модда. Табиатни муҳофаза қилишга доир қонунларни бузганлик учун жавобгарлик

Тубандаги ҳолларда:

табиатни муҳофаза қилишнинг стандартлари, нормалари, қоидалари ва бошқа норматив-техник талабларини бузишда, шу жумладан корхоналар, иншоотлар, транспорт воситалари ва бошқа объектларни режалаштириш, қуриш, реконструкциялаш, улардан фойдаланиш ёки уларни тугатиш чоғида, экология нуқтаи назаридан хавфли маҳсулотларни чет элларга чиқариш ва чет эллардан олиб келишда ҳудуднинг белгилаб қўйилган экология сиғимини, экология нормалари, қоидаларини бузишда;

табиий бойликлардан ўзбошимчалик билан фойдаланишда, давлат экология экспертизаси талабларини бажармаганликда;

табиий ресурслардан фойдаланганлик учун, атроф табиий муҳитга зарарли моддалар чиқарганлик ва оқизганлик, қаттиқ чиқиндилар жойлаштирганлик, бу муҳитни ифлослантирганлик ва унга зарарли таъсир кўрсатишнинг бошқа турлари учун белгиланган ҳақни тўлашдан бош тортганликда;

табиатни муҳофаза қилиш объектларини қуриш режаларини, табиатни муҳофаза қилишга доир бошқа тадбирларни бажармасликда;

атроф табиий муҳитни тиклаш, унга бўладиган зарарли таъсир оқибатларини бартараф этиш ва табиий ресурсларни такрор ишлаб чиқариш чораларини кўрмаганликда;

табиатни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини амалга ошираётган идораларнинг кўрсатмаларини бажармаганликда;

алоҳида муҳофаза қилинадиган ҳудудлар ва объектларнинг ҳуқуқий тартиботини бузганликда;

атроф табиий муҳитга зарарли таъсирни ҳисобга олиш қоидаларини бузганликда;

ишлаб чиқариш ва истеъмол чиқиндиларини, кимёлаштириш воситаларини, шунингдек радиоактив ва зарарли кимёвий моддаларни сақлаш, ташиш, улардан фойдаланиш, уларни зарарсизлантириш ва кўмиб юбориш вақтида табиатни муҳофаза қилиш талабларини бузганликда;

атроф табиий муҳитни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат назоратини амалга оширувчи мансабдор шахсларнинг объектларга боришига, айрим шахслар ва табиатни муҳофаза қилиш жамоат ташкилотларига эса ўз ҳуқуқ ва вазифаларини рўёбга чиқаришларига тўсқинлик қилганликда;

атроф табиий муҳитнинг ҳолати ва унинг ресурсларидан фойдаланиш тўғрисида ўз вақтида ва тўғри ахборот беришдан бош тортганликда айбдор бўлган шахслар Ўзбекистон Республикасининг қонунларига биноан интизомий, маъмурий, жиноий ва бошқа йўсиндаги жавобгарликка тортиладилар.

48-модда. Атроф табиий муҳитга зарарли таъсир кўрсатаётган объектлар фаолиятини чеклаш, тўхтатиб қўйиш, тугатиш ва ўзгартириш

Корхоналар, ташкилотлар, иншоотлар ва бошқа объектларнинг инсон саломатлигига ёки яшаш шароитига, табиий ресурсларга, алоҳида муҳофаза қилинадиган ҳудудларга зарарли таъсир этган ёки бундай таъсир этиш хавфи туғилган тақдирда уларнинг фаолияти чекланиши, тўхтатиб қўйилиши, зарарли таъсир этиш сабабларини бартараф этишнинг имкони бўлмаган тақдирда эса тугатилиши ёки ўзгартирилиши мумкин.

Бундай объектларнинг фаолиятини чеклаш, тўхтатиб қўйиш, тугатиш ёки ўзгартириш ҳамда айни вақтда уларни пул билан таъминлашни тўхтатиш хусусидаги қарорларни давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари, ўз ҳуқуқ доирасига мувофиқ табиатни муҳофаза қилиш идоралари чиқарадилар.

49-модда. Табиатни муҳофаза қилиш қонунларини бузиш оқибатида етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш мажбурияти

Атроф табиий муҳитга зарар етказган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва айрим шахслар етказган зарарни, шу жумладан бой берилган фойда ўрнини қонунларга мувофиқ қоплашлари шарт.

Экология талабларини бузганликда айбланаётганларнинг маъмурий ёки жиноий жавобгарликка тортилиши уларни атроф табиий муҳитга етказилган зарарни қоплаш мажбуриятидан озод этмайди.

50-модда. Табиатни муҳофаза қилиш қонунларини бузганлик учун иқтисодий жавобгарлик

Табиатдан махсус равишда фойдаланишни оқилона амалга оширмаганлик, атроф табиий муҳитга ифлослантирувчи моддалар чиқариш ва оқизишни, ишлаб чиқариш ҳамда истеъмол чиқиндиларини жойлаштиришни норматив лимитларда белгиланганидан кўпайтириб юборганлик учун корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва айрим шахсларга Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ оширилган солиқ солиниши керак.

Тегишли ҳолларда маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг, табиатни муҳофаза қилиш идораларининг қарорига мувофиқ айтиб ўтилган қоидабузарликларнинг сабабларига барҳам берилгунга қадар юридик ва жисмоний шахсларнинг хўжалик фаолиятини пул билан таъминлаш тўхтатиб қўйилиши мумкин.

51-модда. Табиатни муҳофаза қилишга доир қонунларни бузиш оқибатида зарар етказилишида айбдор бўлган мансабдор шахслар ва бошқа ходимларнинг жавобгарлиги

Корхоналар, ташкилотлар ҳамда муассасаларнинг атроф табиий муҳитга, инсон саломатлиги ва одамларнинг мол-мулкига, халқ хўжалигига етказилган зарарни қоплаш юзасидан чиқимдор бўлишида айбдор бўлган мансабдор шахслар ва бошқа ходимлар Ўзбекистон Республикаси қонунларига биноан моддий жавобгар бўладилар.

52-модда. Экология нуқтаи назаридан зарарли фаолиятни тўхтатиш хусусидаги даъво талаблари

Юридик ва жисмоний шахслар атроф табиий муҳитга, инсон саломатлиги ва одамларнинг мол-мулкига, халқ хўжалигига зиён етказаётган экология жиҳатидан зарарли фаолиятни тўхтатиш тўғрисида судга даъво билан мурожаат қилишга ҳақлидирлар.

Суднинг экология нуқтаи назаридан зарарли фаолиятни тўхтатиш тўғрисидаги қарори айтиб ўтилган фаолиятни пул билан таъминлашни тўхтатиш учун асос бўлади.

53-модда. Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги халқаро шартномалар

Башарти, Ўзбекистон Республикаси тузган халқаро шартномада ушбу Қонундагидан ёки Ўзбекистон Республикасининг табиатни муҳофаза қилишга доир бошқа қонун ҳужжатидагидан ўзга қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади, Ўзбекистон Республикасининг қонунларида бирмунча қаттиқроқ талаблар белгиланган ҳоллар бундан мустасно.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 9 декабрь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

«ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. «Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни матбуотда эълон қилинган кундан бошлаб амалга киритилсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонун ҳужжатлари «Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштирилгунга қадар уларнинг ушбу Қонунга зид бўлмаган қисми қўлланилаверади.

3. Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси тўғрисидаги низомга тегишли ўзгартишлар киритишга оид таклифларни Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси уч ойлик муддат ичида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатига тақдим этсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси уч ойлик муддат ичида:

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорларини «Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштирсин;

Ўзбекистон Республикасининг вазирликлари, давлат комитетлари, идоралари, концернлари ушбу Қонунга зид бўлган ўз норматив ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин;

табиатни муҳофаза қилиш жамғармалари тўғрисидаги Низомни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

5. Қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин:

— 1959 йил 19 ноябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасида табиатни қўриқлаш ҳақида»ги Қонун (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлар, 1959, № 12, 6-модда);

— «Ўзбекистон Республикасида табиатни қўриқлаш ҳақидаги Қонунга ўзгартишлар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1972 йил 26 октябрдаги Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1972, № 30, 316-модда);

— «Ўзбекистон Республикасида табиатни қўриқлаш ҳақидаги Қонунга ўзгартишлар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг Фармонини тасдиқлаш ҳақида» Ўзбекистон Республикасининг 1972 йил 27 декабрь Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1972, № 36, 370-модда);

— «Ўзбекистон Республикасида табиатни қўриқлаш ҳақидаги Қонун»га ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1984 йил 1 март Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1984, № 7, 110-модда);

— «Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг Ўзбекистон Республикасининг баъзи бир қонун актларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги фармонларини тасдиқлаш ҳақида» 1984 йил 28 июндаги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг «Ўзбекистон Республикасида табиатни қўриқлаш ҳақидаги Қонун»га ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1984 йил 1 март Фармонини тасдиқлашга доир қисми (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1984, № 19, 281-модда).

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси

Ш. ЙУЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 9 декабрь.

● Америкаликлар нигоҳи билан

ХОРВАТИЯДАГИ ҲАРБИЙ ЖИНОЯТЛАР

Собиқ Югославиядаги ҳарбий жиноятларни текшириш бўйича БМТ Хавфсизлик Кенгаши экспертлар комиссияси Хорватия ҳудудида ҳозир серблар қўлида турган Вуковар шаҳри яқинида одамлар ёппасига кўмиб юборилган жойлар борлигини тасдиқлади.

«Дастлабки топилмалар» натижаларига қараганда энг катта қабрда 200 нафаргача хорватиялик фуқаролар кўмилган, уларни серб аскарлари ўлдирганлар, деб хулоса қилиш мумкин, деди 27 январь куни Женевада бўлган матбуот конференциясида комиссия раиси, профессор Фриц Калшовен.

Маълумотлар шундан далолат бериб турибтики, бу ҳарбий жиноят — ёппасига ўлдиришлар натижасидир,— деди у.

Комиссиянинг учинчи мажлиси 25 ва 26 январда Женевада бўлиб ўтди. Бу комиссия собиқ Югославия ҳудудида халқаро гуманитар ҳуқуқ ва Женева конвенцияси бузилишлари тўғрисидаги ахборотни ўрганиш мақсадида ўтган йил октябрь ойида Хавфсизлик Кенгаши томонидан таъсис қилинган эди.

Голландиялик ҳуқуқшунос, инсон ҳуқуқлари борасидаги мутахассис, профессор Калшовен март ойида мурдалар гўрдан кавланиб, тўла текшириб кўрилади, деб маълум қилди. Ҳозирча фақат «дастлабки тадқиқот» ўтказилган, холос. Ернинг юзаси бироз кавланиб, иккита скелет топилган, кейинги қазишлар эса у ерда бошқа жасадлар борлигини ҳам кўрсатди.

Калшовеннинг гапларига қараганда Вуковарда ишлаётган экспертлар 9—7 метр ҳажмли энг катта гўрни ўлчаб кўришган, унинг чуқурлигини аниқлашган ва бу ерда 200 киши кўмилган бўлса керак, деб тахмин қилишмоқда. Март ойида бўладиган мурдаларни тўла очиб кўриш пайтида аниқ маълумотлар олинади, деб айтган у.

Кўмилган одамларни «Врачлар инсон ҳуқуқлари учун» ташкилоти аъзолари, Бостон жамоат ташкилоти аъзолари текширадилар. Таниқли америкалик суд медицина эксперти доктор Клайд Сноу бу ишларга раҳбарлик қилади.

Комиссия экспертлар гуруҳига серблар қўлида сақлаб турган Шарқий Хорватияда одамлар ёппасига кўмилганлигини текшириш ишини топширганди. Уерда 1991 йили ёвузликлар қилинганлиги, хусусан Вуковар госпиталидаги ярадор фуқаролар ва аскарлар кўмиб юборилганлиги тўғрисида маълумотлар келган эди.

Биз худди ана шу масалани пухта ўрганиб чиқишга қарор қилдик, чунки серблар билан хорватлар ўртасидаги жанглар узоқ давом этганди, деди Калшовен. Иккала томон инсон ҳуқуқларига зид иш қилганлар, ҳатто ёвузликларни амалга оширганлар, деб айтиш мумкин.

«Жиноятчиларни жазолаш керак, адолат тантана қилиши лозим ва бу ўринда халқаро жамоатчилик ташаббусни ўз қўлига олиши керак», деди у.

Комиссия собиқ Югославиядаги ҳарбий жиноятлар тўғрисида жуда кўп маълумотларни тўплади. Шу жумладан бир қанча жиноятчилар номлари аниқланди. Собиқ Югославияда юз берган ва бўлаётган воқеалардан бутун дунё ғазабга келди, деди Калшовен.

Комиссиянинг навбатдаги сессияси Женевада 1-3 мартда бўлади.

(АҚШ элчихонаси тайёрлаган материаллар асосида).

СТАЛИНГРАД БИЗНИНГ ҲАМ ДАРДИМИЗ

ВОЛГА БЎЙИДАГИ БУЮК ЖАСОРАТНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ

Сталинград жангида фашистлар устидан қозонилган ғалаба тарихда асло ўчмайди. Бу шонли воқеага бугун 50 йил тўлди. Волга бўйида қозонилган ғалаба улуғ Ватан урушининг боришидагина эмас, балки бутун иккинчи жаҳон уруши тақдирида бурилиш нуқтаси бўлган. Мана шу ерда гитлерчи фашистларнинг қуёши сўнган эди.

Сталинград бутун дунёга қаҳрамонлик ва жасорат рамзи сифатида танилган. Волга бўйидаги бу шаҳар ўзбек халқи учун ҳам қадрли ва азиздир. Чунки бу ерда халқимизнинг юз минглаб асл фарзандлари қон кечиб, ёвуз душманга қарши аёвсиз жангларда қатнашганлар. Минглаб оталаримиз, акаларимиз Сталинград кенгликларида шаҳид бўлганлар.

Волга бўйидаги мана шу мустаҳкам қўрғонни зиёрат қилган киши «11 шарқлик қаҳрамон тепалиги»ни кўришга ошиқади. Бу жойда ҳамюртларимизнинг номлари ўйиб ёзилган. Афсонавий «Павлов уйи» ҳимоячилари ҳам асосан Ўзбекистонликлардан эди. Таниқли ўзбек генераллари, моҳир саркардалар Файзулла Норхўжаев, Собиржон Охунжоновлар мана шу жангларда шон-шуҳрат қозонганлар. Ўзбекистонда шошилинч тузилиб, тўғри фронтга юборилган 90, 94-ўзбек дивизияларининг минглаб жангчилари Сталинградда биринчи марта урушга кирганлар. Ҳали порох ҳидини ҳидламаган, даҳшатли қурол билан муомала қилишни яхши ўрганмаган осиёлик йигитлар маккор душман устига шундай ташланган эдиларки...

Бу ерда пойтахт вилоятимиз вакиллари ҳам мислсиз жасорат кўрсатганлар. Суриштириб кўрилса, уруш қатнашчиларидан деярли учдан бири Сталинград мудофааси иштирокчиси бўлиб чиқади. Мана, қўлимизда Бекобод шаҳар уруш ва меҳнат фахрийлари кенгаши тайёрлаб берган ҳужжат. Биргина шу чекка шаҳарда ҳозир 26 нафар Сталинград жанги қатнашчиси яшаб истиқомат қилмоқда. Жўрабой Содиқов, Ўктам Дўсматов, Иван Гришин, А. Бекиров, Ш. Шодиев, Б. Ғойибназаров, Р. М. Хайруддинова, И. С. Бакланов... Бу кунларга етиб келмаганлар яна қанчайкин?

Сталинградликлар деганда ҳали ҳам Ватанга фидойилик, букилмас ирода, мислсиз матонат намуналарини кўрсатаётган кишилар кўз олдингизга келади. Шулардан бири билан таништириб ўтишимиз мумкин.

Икром ака Юсуповни Қибрай ноҳиясидаги «Темир қадам» (собиқ Орджоникидзе номли) давлат хўжалигида каттаю-кичик ҳурмат қилади. У Сталинградда оғир ярадор бўлган. Билагида нимжонгина битта суяги қолган бу иккинчи гуруҳ ногиронининг кучғайрати, шижоатига ҳамма қойил қолади. У ўзига ўхшаш захматкаш рафиқаси Ҳатира опа билан ҳар йили давлатга икки тонна гўшт топширмоқда. Бундай мисолларни вилоятимизнинг ҳамма шаҳар ва районларидан келтириш мумкин.

Сталинград жанги ҳақида бугун оғир дард ҳамда алоҳида фахр билан эслаймиз. Буning яна бир боиси бор. Россия федерацияси Олий Кенгаши ҳайъати яқинда бир қарор эълон қилди. Бу қарор «Сталинград жангида қозонилган ғалабанинг 50 йиллигини байрам қилиш тўғрисида» деб аталади. Унга кўра тантаналарни Волгоград вилоятида 1—2 февраль кунлари Россиянинг умумдавлат байрами сифатида ўтказиш мўлжалланган. Лекин мана шу катта байрамда Сталинград жангининг ҳақиқий фидойилари, ёки улар оилаларининг вакиллари таклиф қилинганми? Биз бу саволни вилоятимиз уруш ва меҳнат фахрийлари кенгашидаги раҳбар ўртоқларга бердик. «Байрамга биздан ҳеч ким таклиф этилмади», — жавоб қилишди афсусланиб.

Ватан уруши тарихига унутилмас саҳифа бўлиб ёзилган мана шу жангда қозонилган ғалабани Россиянинг ўзи бир халқнинг тантанаси сифатида нишонлаши ўта адолатсизлик бўлиб, урушнинг ҳамма қийинчилик ва азобларини бошидан кечирган бошқа халқлар хизматини камситиш, тарихни бир ёқлама талқин қилишдан бўлак нарса эмас.

Бу ердаги оммавий қаҳрамонликка яна бир мисол келтириш кифоя. Бу «Ўзбек халқининг жангчиларга уларнинг эл-юртларидан мактуби»дир. Сталинград ҳандақларида қўлма-қўл ўқилган, аскарларни жасоратга чорлаган бу ҳаяжонли мактуб остига Ўзбекистон меҳнаткашларидан 2 миллион 412 минг киши имзо чеккан эди.

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига кирган мамлакатларнинг давлат бошлиқлари яқинда Минскда учрашган чоғида фашизм устидан қозонилган ғалабанинг 50 йиллигини нишонлаш ҳақида махсус ҳужжат қабул қилдилар. Бу ҳужжатнинг имзоланиши ҳам Буюк Ғалаба фақат битта Россия ёки рус халқи томонидангина қўлга киритилмаганлигини эътироф этишдир. Бинобарин, 1945 йилнинг 9 майини яқинлаштирган Сталинград жангидаги ғалаба собиқ Иттифоқ таркибига кирган барча халқларнинг шонли байрами ҳисобланади. Шунинг учун, биз бугун гитлерчилар Германияси ва унинг иттифоқчиларига Волга бўйида қақшатгич зарба бериб, пировардида юрт озодлиги ва мустақиллигини сақлаб қолган, Оврупонинг асоратга солинган халқлари олдидаги байналмилал бурчларини шараф билан адо этган жангчиларимизни шонли кун билан чин дилдан қутлаймиз.

С. МУСАЕВ.

ТОШКЕНТ—СИЭТЛ

ТИББИЙ ҲАМКОРЛИК

Американинг Сиэтл шаҳри билан пойтахтимиз Тошкент биродарлашган шаҳарлар сифатида мана бир неча йилдирки, яқин алоқалар боғлаб келмоқдалар. Ана шу мустаҳкам ҳамкорлик туфайли ҳар икки шаҳар ўртасида тиббий алоқалар ҳам йўлга қўйилди.

1992 йилнинг ёзида соғлиқни сақлаш бўйича халқаро Америка иттифоқининг бир гуруҳ мутахассислари серқуёш Ўзбекистонда бўлишган эди. Шу фойдали сафар чоғида иккинчи Тошкент давлат тиббиёт институти билан АҚШнинг Чикаго ва Сиэтл шаҳарларидаги даволаш муассасалари ўртасида алоқалар ўрнатиш тадбирлари ҳам кўрилди. Айни бир вақтда ўзаро ҳамкорлик тўғрисидаги меморандумга ҳам имзо чекилди.

Шу шартнома бўйича турли йўналишда тиббий ҳамкорлик қилишнинг аниқ режалари ўз аксини топди. Чунончи, болалар касалликларининг олдини олишга алоҳида аҳамият берилади. Америкача даволаш усулларини қўллаш ҳам кўзда тутилган.

Ўрта тиббий ҳамширалар билан ишлаш, улар малакасини ошириш ҳам доимий эътиборда бўлади. Бунда Чикаго шаҳридаги тиббиёт коллежларида ҳамширалар тайёрлаш борасида орттирилган бой тажрибалар қўл келади.

Шунингдек, жарроҳликнинг айрим тармоқларини ривожлантириш, дорихоналар ишини такомиллаштириш билан боғлиқ ўзаро ҳамкорликнинг ҳам нафи катта бўлади. Шу сабабли иккинчи Тошкент давлат тиббиёт институти мана шу эзгу ният йўлида тадбиркорлик билан иш кўриб, америкалик шифокорлар билан алоқани янада мустаҳкамлаш учун барча имкониятларни ишга солмоқда.

А. АЛИЕВ.

● МАДАНИЯТ ЯНГИЛИКЛАРИ

МАДҲИЯ ИЖРОЧИЛАРИ КЎРИГИ

ПОЙТАХТДАГИ болалар ва ўсмирлар ижодиёти марказида Тошкент шаҳар мактабларининг Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳиясини хор дасталари ижроси бўйича кўрик-танлови бўлиб ўтди. Унда иштирок этган хор жамоалари миллий асбоблар жўрлигида ижрочилик маҳоратларини намойиш этдилар. Айниқса, Шайхонтоҳур районидан қатнашган хор гуруҳида 192- ва 456-ўрта мактаб ўқувчилари билан биргаликда 567-болалар боғчасининг жажжи кичкинтойлари ҳамоҳанглигида куйланган Давлат мадҳияси кўпчиликнинг эътиборини тортди. Шунингдек, Юнусобод район хор гуруҳи ижросидаги пианино овозига ўзбек халқ асбоблари дастасининг жўр бўлиши ҳам ўзгача жаранг касб эта олди.

Келажагимиз бўлган болаларда давлат мадҳиясига бўлган меҳрни ошириш, унинг том маъносини тўла англаб етиш, миллий қадриятимиз сифатида ардоқлаш, қолаверса барча мактабларда ўзларининг мадҳия куйловчи дасталари бўлишини мақсад қилиб қўйган кўрик ташкилотчилари олдиларига қўйилган вазифани уддаладилар. Кўрик яна шуниси билан бошқа танловлардан ажралиб турадики, мазкур синовда биронта ҳам мағлубиятга учраган даста бўлмади. Ташкилотчилар ва ҳайъат аъзолари танловда қатнашган барча дасталарни ғолиб деб топдилар ва баҳорги таътил кунларида кўҳна ва навқирон Самарқанд шаҳри бўйлаб сафарга чиқадиган бўлдилар.

ЯНГИ МУСИҚИЙ АСАРЛАР

МУСИҚА шинавандалари қрим-татар бастакори Эдем Налбандовни яхши биладилар. Унинг жозибадор мусиқалари кўплаб мухлисларнинг эътиборини қозонган. Айни кунларда бастакор Абдулла Қодирий номидаги Тошкент Давлат маданият олийгоҳида ёшларга мусиқа фанидан таълим бериш билан бирга янги-янги асарлар ижод этиб мусиқа шинавандалари меҳрини қозонмоқда. Ижодкорнинг кейинги йилларда яратган катта мусиқий асарлари тингловчилар томонидан илиқ кутиб олинмоқда.

Яқинда бастакорнинг «Рақс сюитаси» деб номланган ижод намунаси халқ чолғу оркестри ижросида баралла жаранглаб, шинавандаларни хушнуд этди. Унинг яна бир катта асари «Қишлоқда тўй» деб номланган балет сюитаси эса симфоник оркестр ижросида янграб, оҳангларга бойлиги билан кўпчиликнинг олқишига сазовор бўлди.

ИЖОДИЙ МЕРОСГА ҲАМОҲАНГ

ТОШКЕНТ Давлат Жаҳон тиллари университетида немис филология факультети жамоаси томонидан мумтоз шоира Нодирабегимнинг 200 йиллигига бағишланган конференция ва кеча бўлиб ўтди. Нодирабегимнинг бой ижодий мероси, унинг киши кўнглига ором бахш этувчи ғазаллари, уларни ўрганиш, адабиёт ва ғазал шинавандаларига етказиш борасидаги қилинаётган ишлар хусусида нодирашунос олима, профессор, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги адабиёт музейининг сектор мудираси Маҳбуба Қодирова қизиқарли маъруза қилди.

Кеча сўнггида факультет талабалари шоира ғазалларини ёддан ўқидилар. Нодирабегим шеърлари билан айтиладиган қўшиқлар ижро этилди.

Салоҳиддин СИРОЖИДДИНОВ,
Маданият ишлари вазирлигининг ахборот маркази ходими.

● Жиноятчиликка йўл йўқ!

ЎЗИНГДАН ЧИҚҚАН БАЛОГА...

...Тошкент тумани. Участка милициясига эрта тонгда ноxуш хабар келди: Кўктерак қишлоғидаги сув хўжалиги идорасининг дарвозаси бузилиб, хонадан рангли телевизор, ҳовлида боқилаётган ўн бош курка олиб кетилибди. Тезкор гуруҳ кечга бориб ўғри шу идора ҳайдовчиси 28 ёшли Дилмурод Ҳалилов эканини аниқлади. Ўзингдан чиққан балога, қайга борасан давога, деб шуни айтсалар керак-да... Михаил Теплов ҳам «Стенавик» кичик корхонасидан ўмарган иккита аккумулятор ва магнитофон билан узоққа боролмади. Милиция лейтенанти З. Қосимов бошчилигидаги тунги текширув чоғида илгари судланиб, ҳозир ҳеч қаерда ишламай юрган бу кимса қўлга олинди.

— Жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш мақсадида «Дарвоза» операцияси ўтказдик,— дейди туман ички ишлар бўлими масъул ходими Ю. Юсупов.— Шу тадбир давомида ноқонуний сақланаётган тўртта ўқотар қурол топилди, олти нафар дайди қўлга олинди, икки оғир жиноят фош этилди.

П. НИШОНОВ,
ЎзА мухбири.

ҲАР ТЎҒРИДА

ЕР ОСТИДА... ШАҲАРЛАР

● МОСКВАДА нашр этиладиган «Аргументы и факты» ҳафтаномасининг ишончли манбалардан олиб ёзишича, Улуғ Ватан урушидан кейин Свердловск (ҳозирги Екатеринбург) шаҳрида ер остида шаҳар барпо этилган. Учинчи жаҳон уруши бошланадиган бўлса ундан бошпана сифатида фойдаланиш учун қурилган экан. Кейинчалик худди шу мақсадда Московнинг жанубий-ғарбий томонида ҳам нисбатан анча шинам худди шундай шаҳарча қурилган. Шунга ўхшаш, бироқ ўлчамлари жиҳатидан анча кичикроқ ер ости шаҳри Бойкол соҳилида 60-йилларда барпо этилган экан.

НАМИБИЯДА ТОПИЛДИ

● МАМЛАКАТ пойтахти — Виндхукдан 80 километр жануброқдаги Рехобот шаҳри атрофида ер қазиш ишларини олиб бораётган намибиялик археологлар Жанубий Америка индеецларига хос антропологик белгилари бўлган беш нафар кишининг суякларини топдилар.

Топилма XVI аср охири—XVII аср бошларига тааллуқли бўлиб, айрим тарихчиларнинг бу даврда жанубий американлик индеецлар бирнеча бор Африка жанубига ташриф буюрганлар деган тахминини тасдиқловчи салмоқли омил ҳисобланади. Катта индеецларнинг ёши ва жинси аниқланди. Улар 20 ёшли аёл ва 30 ёшли эркак эдилар. Қолган учта скелет эса болаларники эди.

ХИТОЙ СПИРТИ

● ХИТОЙДА спиртли ичимликлар ичиш кўпайиб бормоқда. Хитойликлар ҳар йили пиво, шароб ва арақ сотиб олишга 20 миллиард юань (3,7 миллиард АҚШ доллари) сарфламоқдалар. Бу мамлакат спирт ишлаб чиқаришда жаҳон бўйича рекорд кўрсаткичга эришди. Ҳар йили бу ерда тахминан 6 миллион тонна шундай суюқлик тайёрланмоқда. Бунинг учун тўрт миллион тонна ғалла сарфланяпти. Мамлакат ички ва ташқи бозорга сал кам уч миллион тонна турли алкоголли ичимликлари, жумладан вино ва пиво етказиб бермоқда.

БОЛАНИНГ ТИЛИ ШИРИН

ОЙИМЛАР ЭШИТСИН...

ДАРС тайёрлаб ўтирган Шоҳруҳ хонада йиғлаётган тўрт яшар укасига деди:

— Бас қилсанг-чи, йиғлайвериб қулоқ-миямни еб юбординг-ку!

— Сизга эмас, ошхонадаги ойимлар эшитсин, деб йиғлаяпман,— дея ҳиқиллади укаси.

ШАР

ЖАСУРБЕКНИ сартарошхонага олиб боришганди, сочимни олдирмайман, деб хархаша қила бошлади. Тажрибали сартарош қўлига битта шар тутқазди-да, сочини олиб қўйди. Орадан бир неча кун ўтиб Жасурбекнинг дадаси уйга сочини олдириб кириб келди. Буни кўрган Жасурбек шошиб дадасидан сўради:

— Дада, сартарош тоға сизга нечта шар берди-а?..

С. САЛОҲИДДИН.

ҲАМЗА НОМИДАГИ ДАВЛАТ МУКОФОТИГА НОМЗОДЛАР

ЭЗГУЛИККА, ОДИЛЛИККА ЧОРЛАЙДИ

(«ИСКАНДАР» СПЕКТАКЛИНИ КЎРИБ)

ИНСОН маънавиятининг баркамоллиги мавжуд тузум ёки жамиятнинг қанчалик ривожланганлигига қараб белгиланади. Юксак тараққий этган давлатнинг маданияти, адабиёти ва санъати ҳам у билан ҳамоҳанг ўсишда бўлади. Истиқлолга юз тутган она Ўзбекистоннинг ҳам келажаги юксак тараққий этган давлатдир. Ана шу йўлда баҳолиқудрат меҳнат қилаётган санъат аҳли ҳам тинмай изланмоқда. Инсон маънавиятини, дунёқарашини шакллантиришга ижод намуналари билан ҳисса қўшмоқда. Аброр Ҳидоятов номли Ўзбек Давлат драма театри жамоасини ҳам шулар сафига қўшиш мумкин. Яқинда ушбу театр томонидан саҳналаштирилган истеъдодли драматург Шуҳрат Ризаевнинг «Искандар» пьесаси намойиш этилди. Уни биз мароқ билан томоша қилдик ва ўзбек драматургияси яна бир яхши асар билан бойиди, деган фикрга келдик. Айниқса, пьесанинг Ҳамза номидаги Давлат мукофотига тавсия этилганлиги ҳаммамизни қувонтирди.

Асарни таъбир жоиз бўлса, инсон қисмати, умр ўткинчилиги ва ҳаёт абадийлиги ҳақидаги мунгли қўшиққа қиёслаш мумкин. Лекин ушбу мунг замирида муаллифнинг назаридан инсоннинг чексиз имкониятлари ҳақидаги некбин, фалсафий туйғулари жой олганки, режиссёр, жумҳуриятда хизмат кўрсатган санъат арбоби Баҳодир Йўлдошев асарнинг бу жиҳатларини нозик илғаб, маҳорат билан саҳнага олиб чиққан.

Бугунги куннинг энг долзарб муаммолари: инсонларни меҳр-оқибатли бўлишга, умрнинг ҳар бир дақиқасини эъзозлашга, юртбошиларнинг халқ олдидаги улкан масъулиятларини унутмасликларига, халқлар ўртасидаги тотувликка, мустаҳкам тинчликка, ватанни севишга ундаш ғоялари асар асосини ташкил этади. Драматургнинг маҳорати шундаки, буюк бобомиз Алишер Навоийнинг «Садди Искандарий» достони образларидан ижодий фойдаланганн ҳолда янгича йўналишдаги мустақил асар яратган. Айниқса, инсон маънавиятидаги мураккабликларни ҳар хил инсоний такрорланмас жавоҳирот эканлигини, шу боис ҳам бу жавоҳирни эъзозлаш лозимлигини таъкидлаш асар ғоясига сингдирилган.

Манманлик билан камтарлик, ёвузлик билан яхшилик, босқинчилик билан юртсеварлик, очкўзлик билан қаноатлилик, жаҳолат билан маърифатлилик ўртасидаги азалий зиддиятлар аввало ҳар бир инсоннинг кўнглида кечишини шоҳ Искандар туйғу ва кечинмалари тасвирида акс эттирилади. Искандар ролини маромига етказиб ўйнаган актёр Элёр Носиров асосий қаҳрамондаги бу жиҳатни зийраклик билан илғай олган.

Искандар саҳнада ўз камчилиги ва нуқсонларига ҳам дадил қараб ўзини-ўзи танқид қила оладиган одил, маърифатли шахс қиёфасида намоён бўлади. Унинг инсоф ва адолат, эзгулик ва ёвузлик, таъмагирлик ва саҳоват, шоҳлик ва гадолик ҳақидаги фикрлари пьесада ўзининг замонавий талқинларини топган. Воқеалар давомида бир неча бор янграган Қуръон тиловати юракларни ларзага келтиради, саҳнага янада сирлилик, жозиба бағишлайди.

Актёр Ҳошим Арслонов ижросидаги манманликка берилиб таназзулга учраган Эрон шоҳи Доро образи, жумҳуриятда хизмат кўрсатган артист Хожиакбар Нурматов ижросидаги шоҳликдан воз кечиб қабристонда руҳлар билан мулоқотни афзал билган Дарвеш қиёфаси ҳам ўзининг маҳоратли талқинлари билан бизга манзур бўлди. Шу ўринда ўзбек саҳнасида яратилган Навоий образлари сирасига янги, бетакрор саҳифа қўша олган актёр, хизмат кўрсатган артист Афзал Рафиқов маҳоратини ҳам махсус таъкидламоқ лозим.

Бундан ташқари, Доро элчилари (актёрлар Абдуҳалил, Мингноров ва Жумадулла Раметов), шоҳ атрофидаги олимлар: Суқрот (артист Фарҳод Абдуллаев), Афлотун (Муҳаммаджон Тешабоев), Хурмус (Ғайбулла Ҳожиев), Балинас (артист Абдулазиз Абдураҳмонов), Фарфунос (артист Сиддиқ Санаев), Буқрот (Тожибой Норматов), аёллар (Гулбаҳор Раҳимова, Саида Раметова, Назира Абдувоҳидова, Шоҳида Узоқова) образларининг ўзгача талқинлари алоҳида эътиборга лойиқдир. Пьеса давомида Навоий ғазалларидан тузилган қўшиқлар гулдастасининг хушовоз хонанда Муножот Тешабоева томонидан тақдим этилиши саҳнадаги драматик ҳолатнинг таъсирчанлигини оширади, асарнинг томошабин томонидан идрок этилишини янада осонлаштиради.

Давр руҳини, урушга нафрат ғояларини, воқеалар мазмунининг нозик ифодасида хизмат кўрсатган санъат арбоби, рассом Г. Брим томонидан ишланган саҳна безаклари муҳим роль ўйнаган.

Драматургнинг Навоийга мурожаат этиши бежиз эмас. Чунки Навоий асарларидаги умумбашарий ғоялар доимо маънавиятимизни бойитувчи туганмас ҳазина ҳисобланади.

Пьеса ва унинг ижросидаги муваффақиятли жиҳатлар ҳақида кўплаб фикрлар билдириш мумкин. Асарда Искандарнинг Файлакус вафотидан кейин то мамлакат тахтини эгаллагунича бўлган даврдаги ҳаётигина ифодаланган бўлса ҳам, муаллиф шоҳликка қандай шахслар муносиб эканлигини Файлакус, Дарвеш, Арасту, Доро ва донишмандлар билан суҳбати асосида далиллашга эришади. Бу суҳбатлар эса ўз навбатида драматургнинг ҳаёт ҳақидаги, бугунги кунимизнинг долзарб муаммолари ҳақидаги фикрларни ифодалашга восита бўлади.

Хуллас, драматург Шуҳрат Ризаевнинг «Искандар» пьесасини ҳазрат Алишер Навоийнинг «Хамса» асарига тикланган муносиб ҳайкал десак янглишмаймиз. Эзгуликка, ҳалолликка ва одилликка чорловчи юксак савиядаги пьеса сифатида уни кейинги йилларда ўзбек драматургиясида яратилган энг яхши асарлар қаторига қўйиш мумкин.

А. САБИРДИНОВ,
А. АХРОНҚУЛОВ,
Фарғона давлат дорилфунуни ўқитувчилари.

Суратларда «Искандар» спектаклидан лаҳзалар.

К. Ромеев суратлари.

Муҳаррир **Н. НАСИМОВ.**

ЭЪЛОНЛАР, БИЛДИРУВЛАР

ГАЗЕТХОНЛАР ДИҚҚАТИГА!

«Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг РЕКЛАМА-АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ бизнинг газетамиз учун

РЕКЛАМА ВА ШАХСИЙ ЭЪЛОНЛАРНИ ЧОП ЭТИШ ЮЗАСИДАН

БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Сизнинг реклама ва эълонларингиз бизнинг газетамиз саҳифаларида зудлик билан босиб чиқарилади.

«ШАРҚ» концерни реклама-ахборот агентлигининг манзили: 700000, Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 32-уй, 250-хона.

ТЕЛЕФОНЛАР: реклама — 33-81-42, 56-85-67, 32-57-27, 32-56-66.

Тошкент Давлат Иқтисодиёт университети ректорати ижтимоий соҳаларда бухгалтерия ҳисоби кафедрасининг катта ўқитувчиси Мамлакат Собировна Забихўжаевага онаси

Мавжуда СОЛИҲОВАнинг

вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

Тошкент ҳақиқати

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Телефонлар:

ХАТЛАР ВА ОММАВИЙ ИШЛАР БЎЛИМИ — 33-40-48.

АХБОРОТ, ТИЖОРАТ ВА ЭЪЛОНЛАР БЎЛИМИ — 33-99-15.

● Эълон ва билдирувлар кечиктирилмай чоп этилиши кафолатланади.

● Факт ва далилларнинг ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар.

● Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси 32. Газета офсет усулида А—2 форматида босилади.

Нашр кўрсаткичи: Г-64. Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 19.30. 33511 нусха босилди. 1 2 3 4 5 6